

คำแนะนำการปฏิบัติตาม
ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๒
และที่แก้ไขเพิ่มเติม

บทนำ

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๒ ลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๑๓ มีนาคม พ.ศ.๒๕๕๒ และมีผลบังคับใช้แทนระเบียบว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๑๗ ตั้งแต่วันที่ ๑๑ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๕๒ เนื่องจากระเบียบว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๑๗ บังคับใช้มาเป็นเวลานาน ประกอบกับกฎหมายข้อมูลข่าวสารมีผลบังคับใช้ ทำให้การรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับเอกสารถูกยกเลิกและให้ถือปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการรักษาความลับของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๔๔ ซึ่งเป็นอนุบัญญัติของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.๒๕๔๐ กำหนดมาตรการรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารลับ เพื่อป้องกันข้อมูลข่าวสารลับของทางราชการมิให้รั่วไหล นอกจากนี้ เมื่อวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๕๔ ได้มีการประกาศใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๔ และต่อมาเมื่อวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๐ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๐ ลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๓๔ ตอนพิเศษที่ ๒๘๕ ง หน้า ๑ - ๖ กำหนดให้มีผลบังคับใช้ในวันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา คือ วันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๐ จึงเป็นที่มาของการทบทวนและปรับปรุงคำแนะนำการปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ฯ ฉบับนี้

เหตุผลความจำเป็น

ในการปรับปรุงแก้ไขระเบียบว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๑๗ เนื่องจากระเบียบดังกล่าวมีการประกาศใช้มาเป็นเวลานาน บทบัญญัติในบางเรื่องอาจไม่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ปัจจุบัน เช่น การเกิดขึ้นของภัยคุกคาม โดยปรากฏภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ทั้งภัยที่เกิดขึ้นจากธรรมชาติ ภัยจากการก่อการร้าย รวมทั้งภัยทางระบบเครือข่ายและเทคโนโลยีสารสนเทศ จากแนวคิดดังกล่าวจึงมีการปรับปรุงแก้ไขเป็นระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๒ และเนื่องจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.๒๕๔๐ ให้สิทธิกับประชาชนในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในหน่วยงานของรัฐสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญส่วนสิทธิในข้อมูลข่าวสารและการร้องเรียน ซึ่งในพระราชบัญญัติดังกล่าวมีหลักการและแนวคิด “เปิดเผยเป็นหลัก ปกปิดเป็นข้อยกเว้น” และตามมาตรา ๑๖ ของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.๒๕๔๐ ให้กำหนดระเบียบว่าด้วยการรักษาความลับของทางราชการ พ.ศ.๒๕๔๔ ขึ้นใช้เป็นแนวปฏิบัติควบคุมมิให้ข้อมูลข่าวสารลับของทางราชการรั่วไหลไปยังผู้ไม่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้อง

ภายหลังจากการยกเลิกบทบัญญัติการรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับเอกสารในระเบียบว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๑๗ ขณะที่ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๒ คงกำหนดไว้เฉพาะประเภทชั้นความลับ เนื่องจากมีความจำเป็นที่จะต้องกล่าวถึง ส่วนการปฏิบัติด้านการรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารลับของทางราชการ ให้ยึดแนวปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยของทางราชการ พ.ศ.๒๕๔๔

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๒ กำหนดขึ้นเพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยแก่หน่วยงานของรัฐให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อ

๑. ให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการรักษาความปลอดภัยและเห็นถึงความจำเป็นที่ต้องกำหนดมาตรการการรักษาความปลอดภัย

๒. ดำเนินการและถือปฏิบัติตามระเบียบเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ รวมถึงการปรับปรุงแนวทางปฏิบัติให้เหมาะสมกับความสำคัญ หน้าที่ความรับผิดชอบ สถานการณ์ สิ่งแวดล้อม และงบประมาณของหน่วยงานของรัฐนั้น ๆ

๓. ควบคุม กำกับ และดูแลมาตรการการรักษาความปลอดภัย ตลอดจนทบทวนปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์อย่างมีประสิทธิภาพอยู่เสมอ เพื่อหยุดยั้งภัยอันตรายหรือบรรเทาความเสียหายที่จะเกิดขึ้นต่อชีวิตและทรัพย์สินภายในหน่วยงานของรัฐได้

ทั้งนี้ เมื่อปี ๒๕๕๔ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) ได้ประกาศใช้เพื่อปรับปรุงองค์ประกอบของคณะกรรมการนโยบายรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ (กรช.) ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันในขณะนั้น และต่อมาเมื่อปี ๒๕๖๐ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ (ฉบับที่ ๓) ได้ประกาศใช้โดยแก้ไขเพิ่มเติมตามภัยคุกคามที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเครือข่ายคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นที่มาให้มีการปรับปรุงระเบียบฯ ให้เหมาะสมรองรับภัยคุกคามดังกล่าว เพิ่มข้อบัญญัติที่จำเป็นต่อการกำหนดมาตรการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติที่มีประสิทธิภาพ

ตอนที่ ๑

หน้าที่ของหัวหน้าหน่วยงานของรัฐ

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ กำหนดให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐ^๑ มีหน้าที่ในการรักษาความปลอดภัยหน่วยงานของตน โดยสรุปหน้าที่ที่ต้องดำเนินการหรือมอบหมายแล้วแต่กรณี ดังต่อไปนี้

^๑ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๒ กำหนดนิยาม “หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า ส่วนราชการตามกฎหมายว่าด้วยการปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม และกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานอื่นของรัฐที่อยู่ในกำกับของฝ่ายบริหารแต่ไม่รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๑. กำกับดูแลการปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ กับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้มาติดต่อ และบุคคลภายนอกซึ่งมาปฏิบัติงานภายในหน่วยงาน ทั้งนี้ บุคคลภายนอกหมายถึง เอกชนที่ทำสัญญาจ้าง ทั้งที่เป็นการจ้างเหมาบริการ สัญญาจ้างทำของ และสัญญาจ้างประเภทอื่น ๆ ที่มีผลให้บุคคลเหล่านั้นเข้ามาปฏิบัติงานในพื้นที่ หรือเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของหน่วยงาน รวมไปถึงการจัดจ้างเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยจากหน่วยงานภายนอก

๒. แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ควบคุมการรักษาความปลอดภัยและผู้ช่วย เพื่อปฏิบัติหน้าที่ ดำเนินการ ควบคุม กำกับดูแล ให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกในการรักษาความปลอดภัย ให้คำปรึกษา เกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยภายในหน่วยงานของตน และปฏิบัติหน้าที่ตามที่ประกาศ คณะกรรมการนโยบายการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ เรื่องหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ควบคุมการรักษาความปลอดภัยกำหนดไว้

๓. รับรองความไว้วางใจเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปฏิบัติงานภายในหน่วยงานของตน เพื่อให้เข้าถึงสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการ ตลอดจนการมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่และภารกิจที่สำคัญ โดยดำเนินการตามมาตรการรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับบุคคล ซึ่งกำหนดให้ตรวจสอบประวัติและ พฤติการณ์บุคคล ในกรณีให้เห็นเป็นการสมควรอาจร้องขอให้องค์การรักษาความปลอดภัยที่กำกับดูแลหน่วยงานดำเนินการให้ได้

ทั้งนี้ หัวหน้าหน่วยงานของรัฐนั้นอาจพิจารณามอบหมายการรับรองความไว้วางใจ ในชั้นลับ หรือชั้นลับมากให้แก่ผู้ซึ่งได้รับมอบหมายได้

๔. นำหลักเกณฑ์ วิธีการ และคำแนะนำการปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ มากำหนดวิธีปฏิบัติหรือกำหนดมาตรการรักษาความปลอดภัยภายในหน่วยงานให้เหมาะสมสอดคล้องกับภารกิจและไม่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่ โดยคำนึงถึงประโยชน์ของทางราชการเป็นสำคัญ

๕. จัดให้มีการอบรมเจ้าหน้าที่ของรัฐทราบถึงความจำเป็นและมาตรการของการรักษาความปลอดภัย และจัดให้มีการทบทวน อบรมเพิ่มเติมตามห้วงเวลาที่เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเสริมสร้างจิตสำนึกในการรักษาความปลอดภัย

๖. จัดให้มีการดำเนินการรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับบุคคล โดยกำหนดมาตรการกับบุคคลที่จะเข้ามาปฏิบัติงานภายในหน่วยงาน รวมทั้งบุคคลที่ขอโอนย้าย หรือกลับเข้ารับราชการ ใหม่ ทั้งนี้ ทั้งที่มีสถานภาพเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐและบุคคลภายนอกที่เข้ามาปฏิบัติงานภายในหน่วยงาน

๗. ดำเนินการหรือมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ควบคุมการรักษาความปลอดภัย หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายชี้แจงบุคคลที่จะพ้นจากภารกิจหรือตำแหน่งหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการให้ตระหนักและทราบถึงความเสียหายกรณีเปิดเผยสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการ โดยกำกับดูแลให้จัดทำบันทึกรับรองการรักษาความลับเมื่อพ้นจากการปฏิบัติหน้าที่ในภารกิจหรือ ตำแหน่งหน้าที่ และรับคืนข้อมูลข่าวสาร หลักฐานต่าง ๆ

๘. ดำเนินการหรือมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ควบคุมการรักษาความปลอดภัย รักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับสถานที่โดยกำหนดมาตรการเพื่อพิทักษ์รักษาให้ความปลอดภัยแก่ที่สงวนอาคาร สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ข้อมูลข่าวสาร ศูนย์สารสนเทศ ระบบสาธารณูปโภค ทรัพย์สินมีค่าของแผ่นดิน ให้พ้นจากการโจรกรรม การจารกรรม การบ่อนทำลาย การก่อวินาศกรรม และการก่อการร้าย

๙. ดำเนินการหรือมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ควบคุมการรักษาความปลอดภัย รักษาความปลอดภัยในการประชุมลับ โดยกำหนดมาตรการเพื่อพิทักษ์รักษาสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการที่เกี่ยวข้องกับการประชุมลับไม่ให้รั่วไหล หรือถูกรบกวน ชัดขวาง หรือถูกจารกรรม รวมทั้งคุ้มครองบุคคลและสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับการประชุมลับนั้นจากการก่อวินาศกรรม ทั้งนี้ กรณีเป็นเจ้าของเรื่องหรือเจ้าภาพจัดการประชุมอาจมอบหมายให้บุคคลที่เหมาะสมดำเนินการแทนได้ โดยแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ควบคุมการรักษาความปลอดภัยในการประชุมลับ นายทะเบียนข้อมูลข่าวสารลับ และแจ้งให้ผู้เข้าร่วมการประชุมตลอดจนผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทราบ

๑๐. ดำเนินการหรือมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ควบคุมการรักษาความปลอดภัยกำหนดมาตรการเพื่อป้องกันการละเมิด ฝ่าฝืน หรือละเลยไม่ปฏิบัติตามมาตรการรักษาความปลอดภัยที่กำหนดไว้

๑๑. ดำเนินการหรือมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ควบคุมการรักษาความปลอดภัยแจ้งหน่วยงานเจ้าของเรื่องเดิมหรือเจ้าของสถานที่หรือผู้เกี่ยวข้องทราบทันที ที่ปรากฏหลักฐานว่ามีการละเมิดการรักษาความปลอดภัย และต้องสอบสวนให้ทราบถึงผู้ละเมิดและผู้รับผิดชอบต่อการละเมิดนี้ โดยพิจารณาแก้ไขข้อบกพร่องและป้องกันมิให้เกิดเหตุซ้ำ ตลอดจนดำเนินการลงโทษตามกฎหมายต่อผู้ละเมิด ผู้จะละเมิด และผู้รับผิดชอบต่อการละเมิดนั้น

หมวด ๑

บททั่วไป

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๒ กำหนดให้มีองค์การรักษาความปลอดภัย ๓ ฝ่าย ประกอบด้วย ๑) สำนักข่าวกรองแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี เป็นองค์การรักษาความปลอดภัยฝ่ายพลเรือน ๒) ศูนย์รักษาความปลอดภัยกองบัญชาการกองทัพไทย กองทัพอากาศ ทรนงกลาโหม เป็นองค์การรักษาความปลอดภัยฝ่ายทหาร และ ๓) กองบัญชาการตำรวจสันติบาล สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นองค์การรักษาความปลอดภัยฝ่ายตำรวจ โดยองค์การรักษาความปลอดภัยทั้ง ๓ ฝ่ายมีหน้าที่ดำเนินการ ดังนี้

๑. องค์การรักษาความปลอดภัยทุกฝ่ายประสานการปฏิบัติ ประชุมร่วมกัน เพื่อจัดให้มีหลักเกณฑ์ วิธีการ และคำแนะนำการปฏิบัติตามระเบียบฯ

๒. ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ กำกับดูแล ตรวจสอบ พร้อมทั้งพิจารณาแก้ไขข้อบกพร่องในเรื่องการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติแก่หน่วยงานของรัฐแต่ละฝ่าย รวมถึงการอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องตามความจำเป็น

๓. ดำเนินการตรวจสอบประวัติและพฤติกรรมบุคคลที่จะได้รับมอบหมายความไว้วางใจให้เข้าถึงสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการ บุคคลที่มีประวัติและพฤติกรรมน่าสงสัย และบุคคลที่จะได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับภารกิจที่สำคัญหรือตำแหน่งที่สำคัญ หรือเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินมีค่าของแผ่นดินตามที่หน่วยงานของรัฐแต่ละฝ่ายร้องขอ

๔. ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือการปฏิบัติตามระเบียบฯ ตามที่องค์กรตามรัฐธรรมนูญ รวมถึงส่วนราชการสังกัดรัฐสภา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานอื่นใดของรัฐที่เห็นประโยชน์ในการปฏิบัติตามระเบียบฯ ซึ่งหน่วยงานดังกล่าวร้องขอคำแนะนำหรือขอความเห็น

การดำเนินการเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยในหน่วยงานของรัฐ

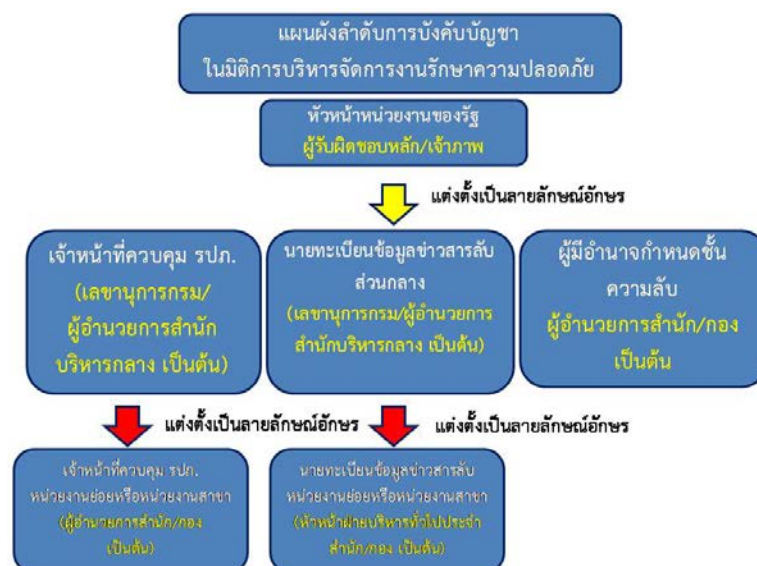
หัวหน้าหน่วยงานของรัฐทั้งระดับกรม เทียบเท่ากรม และหน่วยงานย่อยหรือหน่วยงานสาขา มีหน้าที่จัดให้มีการดำเนินการด้านการรักษาความปลอดภัยในหน่วยงานของตน ดังนี้

๑. นำหลักเกณฑ์ วิธีการ และคำแนะนำไปวางแผนกำหนดวิธีปฏิบัติ โดยประสานมาตรการการรักษาความปลอดภัยทุกเรื่องเข้าไว้ด้วยกัน ได้แก่ การรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับบุคคล ข้อมูลข่าวสารลับ และสถานที่ ให้เหมาะสมกับภารกิจ สถานที่ตั้ง สภาพแวดล้อม ภัยคุกคาม และระดับความเสี่ยงของหน่วยงานของตน

๒. ตรวจสอบมาตรการการรักษาความปลอดภัยตามระยะเวลาที่ระบุไว้ในแผน

๓. แผนและมาตรการการรักษาความปลอดภัยในหน่วยงานของรัฐ ต้องสอดคล้องกับภารกิจของหน่วยงานนั้น ๆ และไม่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่ ต้องไม่ละหลวมจนทำให้เกิดจุดอ่อนในการรักษาความปลอดภัย โดยอาจขอคำแนะนำจากองค์การรักษาความปลอดภัยที่มีหน้าที่ให้คำแนะนำหน่วยงานของตนตามที่ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๒ กำหนดไว้

๔. หัวหน้าหน่วยงานของรัฐทั้งระดับกรม เทียบเท่ากรม และหน่วยงานย่อยหรือหน่วยงานสาขา ต้องแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ควบคุมการรักษาความปลอดภัย เพื่อกำกับดูแลบริหารงานด้านการรักษาความปลอดภัย และแต่งตั้งผู้ช่วยได้ตามความเหมาะสม

๕. กรณีที่หน่วยงานของรัฐทำสัญญาจ้างกับบุคคลภายนอก ที่เป็นคู่สัญญา ต้องปฏิบัติ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๒ และที่แก้ไข เพิ่มเติม ในเรื่องมาตรการการรักษาความปลอดภัยด้วย การกำหนดให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐ ทั้งระดับกรม เทียบเท่ากรม และหน่วยงานย่อยหรือหน่วยงานสาขามีหน้าที่รักษาความปลอดภัย หน่วยงานของตน รวมถึงการดำเนินการกำกับดูแลในส่วนองบุคคลภายนอกที่เป็นคู่สัญญาที่มา ปฏิบัติงานในหน่วยงาน ทั้งนี้ เพื่อ

๕.๑ เป็นการกำหนดความรับผิดชอบโดยตรง ให้อำนาจควบคุมและสั่งการตาม ดุลพินิจที่เหมาะสม เพื่อให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐต้องดำเนินการรักษาความปลอดภัยแก่หน่วยงาน ที่ตนบังคับบัญชาอยู่

๕.๒ เป็นการควบคุมบุคคลภายนอกที่เข้ามาปฏิบัติงานให้แก่หน่วยงานของรัฐ โดยบุคคลภายนอกผู้เป็นคู่สัญญานั้นต้องเคารพและปฏิบัติตามระเบียบการรักษาความปลอดภัยที่ กำหนดไว้

๕.๓ เป็นมาตรการป้องกันและป้องปรามบุคคลจากบุคคลภายนอกผู้เป็นคู่สัญญา มิให้กระทำการอันเป็นการละเมิดระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรักษาความปลอดภัย แห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ทั้งโดยตั้งใจหรือประมาทก็ตาม ทั้งนี้ การที่บุคคลภายนอก ผู้เป็นคู่สัญญาต้องรับทราบที่จะปฏิบัติตามระเบียบนั้น ถือเป็นประโยชน์ของหน่วยงานของรัฐ เพราะ เมื่อเกิดเหตุใด ๆ ก็ตาม อันเป็นผลกระทบต่อการปฏิบัติภารกิจหรือสร้างความเสียหายแก่หน่วยงาน ของรัฐขึ้นแล้ว หน่วยงานของรัฐจะสามารถดำเนินการลงโทษตามกฎหมายต่อบุคคลภายนอกผู้เป็น คู่สัญญานั้นได้

๖. เมื่อหน่วยงานจะมอบหมายให้บุคคลเข้าถึงสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการ จะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

๖.๑ ก่อนรับรองความไว้วางใจให้มีการตรวจสอบประวัติและพฤติกรรมบุคคล ผู้นั้น ซึ่งอาจขอให้องค์การรักษาความปลอดภัยดำเนินการตรวจสอบประวัติฯให้ โดยเป็นไปตาม หลักเกณฑ์วิธีการที่องค์การรักษาความปลอดภัยแต่ละฝ่ายกำหนด

๖.๒ การมอบหมายให้บุคคลเข้าถึงสิ่งที่เป็นความลับให้ยึดหลัก “จำกัดให้ทราบ เท่าที่จำเป็น”

๖.๓ ให้เจ้าหน้าที่ควบคุมการรักษาความปลอดภัย หรือผู้ช่วยฯ และหรือ ผู้บังคับบัญชา ชี้แจงให้ผู้ที่ได้รับมอบหมายรับทราบว่า ตนเองจะเข้าถึงได้เฉพาะเรื่องที่ได้รับ มอบหมายเท่านั้น

๖.๔ ห้ามผู้ที่ไม่ได้รับมอบหมาย แอบอ้างตำแหน่ง หน้าที่ เพื่อจะเข้าถึงสิ่งที่เป็น ความลับของทางราชการ

ทั้งนี้ การเข้าถึงชั้นความลับแบ่งเป็น ๒ ประเภท คือ

๑. บุคคลที่เพิ่งได้รับการรับรองความไว้วางใจให้เข้าถึงชั้นความลับของทางราชการ

๒. บุคคลที่ผ่านการรับรองความไว้วางใจให้เข้าถึงชั้นความลับของทางราชการแล้ว

และได้เลื่อนระดับการเข้าถึงชั้นความลับให้สูงขึ้นจากเดิม

ในการนี้ หัวหน้าหน่วยงานของรัฐทั้งระดับกรม เทียบเท่ากรม และหน่วยงานย่อยหรือหน่วยงานสาขาต้องกำหนดขั้นตอนการเข้าถึงสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการให้ชัดเจน เพื่อมิให้เกิดความสับสนในการปฏิบัติ ยกเว้นกรณีที่หน่วยงานของรัฐที่มีลักษณะการปฏิบัติงานพิเศษ โดยจำเป็นต้องมอบหมายให้บุคคลในสังกัดเข้าถึงสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการทันทีที่บรรจุเข้ารับราชการ ลักษณะงานเช่นนี้จะสามารถรวมขั้นตอนการเข้าถึงสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการทั้ง ๒ ประเภทข้างต้นเข้าไว้เป็นขั้นตอนเดียวกันได้

ผู้ที่ได้รับการรับรองความไว้วางใจและมอบหมายให้เข้าถึงสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการจากหัวหน้าหน่วยงานของรัฐทั้งระดับกรม เทียบเท่ากรม และหน่วยงานย่อยหรือหน่วยงานสาขา หรือผู้ที่หัวหน้าหน่วยงานของรัฐทั้งระดับกรม เทียบเท่ากรม และหน่วยงานย่อยหรือหน่วยงานสาขามอบหมายให้ดำเนินการแทน ผู้นั้นจะเข้าถึงสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการได้เฉพาะส่วนที่ได้รับมอบหมายเท่านั้น ไม่มีอำนาจเข้าถึงสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการในชั้นเดียวกันอื่น ๆ ที่ตนไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง

หมวด ๒ ประเภทชั้นความลับ

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๒ กำหนดไว้เฉพาะประเภทชั้นความลับ เนื่องจากแนวทางการปฏิบัติเพื่อป้องกันข้อมูลข่าวสารลับของทางราชการมิให้รั่วไหล ได้กำหนดให้ปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการรักษาความลับของทางราชการ พ.ศ.๒๕๔๔ ไว้แล้ว

ชั้นความลับ หมายถึง ระดับความสำคัญหรือคุณค่าที่เจ้าของเรื่องเดิมหรือหน่วยงานกำหนดให้แก่สิ่งที่เป็นความลับของทางราชการ^๒ ในการกำหนดชั้นความลับจะมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณากำหนดชั้นความลับตามระเบียบว่าด้วยการรักษาความลับของทางราชการ พ.ศ.๒๕๔๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม เจ้าหน้าที่ผู้ได้รับมอบหมายให้มีอำนาจกำหนดชั้นความลับนำหลักเกณฑ์จากระเบียบดังกล่าวพิจารณาในการกำหนดชั้นความลับแก่ข้อมูลข่าวสารลับที่จัดทำขึ้น อย่างไรก็ตามในการจัดทำข้อมูลข่าวสารลับจะต้องดำเนินการโดยผู้ที่ผ่านการรับรองความไว้วางใจในระดับที่สูงหรือเท่ากับระดับความลับที่จัดทำ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ทั้งนี้ รวมถึงการกำหนดพื้นที่ในการจัดทำข้อมูลข่าวสารลับให้เป็นพื้นที่ควบคุมหรือพื้นที่หวงห้ามด้วย

^๒ สิ่งที่เป็นความลับของทางราชการ หมายความว่า ข้อมูลข่าวสาร บริภัณฑ์ ยุทโธปกรณ์ ที่สงวน การรหัส ประมวลลับ และสิ่งอื่นใด บรรดาที่ถือว่าเป็นความลับของทางราชการ

ชั้นความลับของทางราชการที่ระบุไว้ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๒ มี ๓ ชั้นความลับ คือ ลับที่สุด ลับมาก ลับ หน่วยงานของรัฐควรกำหนดชั้นความลับต่อสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการให้เหมาะสมกับระดับความสำคัญ เพื่อให้การดำเนินงานเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยเกิดประสิทธิภาพ

ความหมายของชั้นความลับกับการรักษาความปลอดภัย

“ชั้นความลับ” ในเรื่องการรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับบุคคล หมายถึง

- ๑) เจ้าหน้าที่ของรัฐได้รับความไว้วางใจจากหัวหน้าหน่วยงานของรัฐให้เข้าถึงหรือปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการ
  - ๒) เจ้าหน้าที่ของรัฐได้รับมอบอำนาจจากผู้บังคับบัญชา หรือหัวหน้าหน่วยงานของรัฐ ให้กำหนดชั้นความลับระดับใดระดับหนึ่งแก่สิ่งที่เป็นความลับของทางราชการ
- ทั้งนี้ มิได้หมายความถึงอำนาจที่มีอยู่แล้วตามตำแหน่ง

“ชั้นความลับ” ในเรื่องการรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารลับ หมายถึง ระดับความสำคัญหรือคุณค่าของสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการทุกประเภท โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ข้อมูลข่าวสารที่จะต้องได้รับการพิทักษ์รักษา เพื่อป้องกันมิให้ผู้ไม่มีอำนาจหน้าที่ได้ล่วงรู้หรือเข้าถึงได้

“ชั้นความลับ” ในเรื่องการรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับสถานที่ หมายถึง ระดับความสำคัญของพื้นที่ต่าง ๆ ที่มีการรักษาความปลอดภัย เช่น ที่เก็บรักษาสิ่งของที่เป็นความลับของทางราชการหรือทรัพย์สินอันมีค่าของแผ่นดิน ที่ประชุมลับ ที่สงวน สำนักงานและที่พักอาศัยของบุคคลสำคัญ ที่ทางราชการต้องจัดให้มีการอารักขาหรือรักษาความปลอดภัยเป็นพิเศษ เป็นต้น ซึ่งอาจเปรียบเทียบได้ดังนี้ เขตหวงห้ามเด็ดขาด เท่ากับหรือเทียบได้กับชั้นความลับ “ลับที่สุด” หรือ “ลับมาก” เขตหวงห้ามเฉพาะ เท่ากับหรือเทียบได้กับชั้นความลับ “ลับมาก” หรือ “ลับ” ส่วนพื้นที่ควบคุม เท่ากับหรือเทียบได้กับชั้นความลับ “ลับ”

หลักการพิจารณาชั้นความลับ

การพิจารณาว่าสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการสิ่งใดควรกำหนดชั้นความลับชั้นใดให้ยึดหลักระดับความเสียหายต่อความมั่นคงของชาติและผลประโยชน์แห่งรัฐเมื่อสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการนั้น ๆ ถูกเปิดเผย ซึ่งแบ่งเป็น ๓ ระดับ คือ เมื่อสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการถูกเปิดเผยแล้วส่งผลกระทบอย่างร้ายแรงที่สุด ให้กำหนดชั้นความลับ “ลับที่สุด” กรณีสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการถูกเปิดเผยแล้วส่งผลกระทบอย่างร้ายแรง ให้กำหนดชั้นความลับ “ลับมาก” และหากสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการถูกเปิดเผยแล้วก่อให้เกิดความเสียหาย ให้กำหนดชั้นความลับ “ลับ” ทั้งนี้ให้คำนึงถึงการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐ ประโยชน์สาธารณะ และประโยชน์ของเอกชนที่เกี่ยวข้องประกอบกัน เช่น

กำหนดชั้นความลับ “ลับที่สุด” กรณีหากถูกเปิดเผย จะมีความเสียหายร้ายแรงที่สุด ต่อความมั่นคงและอำนาจอธิปไตยของประเทศ ความสงบเรียบร้อยของชาติและผลประโยชน์แห่งรัฐ รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เป็นต้น

กำหนดชั้นความลับ “ลับมาก” กรณีหากถูกเปิดเผย จะมีความเสียหายร้ายแรง ต่อการบริหารราชการแผ่นดิน การบริหารงานยุติธรรม การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ ระบบสาธารณสุข เทคโนโลยีสารสนเทศ นวัตกรรม เป็นต้น

กำหนดชั้นความลับ “ลับ” กรณีหากถูกเปิดเผย จะมีความเสียหายต่อสิทธิมนุษยชน การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ เป็นต้น

ผลเสียถ้ากำหนดชั้นความลับต่ำเกินไป

การกำหนดชั้นความลับต่ำเกินไป หรือมิได้กำหนดชั้นความลับต่อสิ่งที่เป็นความลับ ของทางราชการก่อให้เกิดผลเสียดังต่อไปนี้

๑. เป็นการขัดต่อหลักการ “การจำกัดให้ทราบเท่าที่จำเป็น” เพราะการกำหนดชั้น ความลับต่ำกว่าค่าของความลับที่ควรจะเป็น ย่อมทำให้ผู้ที่เข้าถึงสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการ มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น และโอกาสที่ความลับจะรั่วไหลก็มีมากขึ้นด้วย

๒. การมิได้กำหนดชั้นความลับต่อสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการ ทำให้ความลับ เผยแพร่ไปยังบุคคลซึ่งไม่มีอำนาจหน้าที่

ผลเสียทั้งสองประการดังกล่าวข้างต้น จะทำให้เกิดความเสียหายสืบเนื่องต่อมาอีก หลายประการ เช่น ทำให้ฝ่ายตรงข้ามสามารถรวบรวมข่าวสารได้ง่ายขึ้น ทำให้เกิดความเสียหายต่อ ชีวิตบุคคล ทรัพย์สิน และผลประโยชน์อันพึงมีพึงได้ของทางราชการ ทำให้กระทบต่อความมั่นคง ปลอดภัยของประเทศชาติ โอกาสในการแข่งขันทางเศรษฐกิจโลก หรือทำให้กระทบต่อความสัมพันธ์ ระหว่างประเทศ และเสถียรภาพของรัฐบาล เป็นต้น

ผลเสียถ้ากำหนดชั้นความลับสูงเกินไป

การกำหนดชั้นความลับสูงเกินไปเป็นการทำความยุ่งยากและเป็นภาระแก่ผู้ปฏิบัติ และอาจเป็นผลเสียต่อการพิทักษ์สิ่งที่เป็นความลับของทางราชการได้ ผู้ที่มีหน้าที่กำหนดชั้นความลับ จึงควรใช้ดุลพินิจในการกำหนดชั้นความลับให้เหมาะสม โดยผลเสียต่อกรณีดังกล่าวมีดังนี้

๑. ทำให้การปฏิบัติงานต้องล่าช้า เพราะจะต้องใช้มาตรการพิทักษ์รักษาสูงขึ้น เพิ่มภาระในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ และเสียเวลาในการดำเนินการวิธีต่อสิ่งที่เป็นความลับ ของทางราชการเพิ่มขึ้นโดยไม่จำเป็น

๒. ทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณเกี่ยวกับวัสดุและอุปกรณ์ ในการดำเนินการเพื่อ พิทักษ์รักษาสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการ ตามมาตรการการรักษาความปลอดภัยที่กำหนดไว้

๓. เมื่อสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการที่มีชั้นความลับสูงเกินไปมีปริมาณเพิ่มขึ้น อาจทำให้ผู้ปฏิบัติตระหนักถึงความสำคัญของชั้นความลับน้อยลง

๔. เป็นอุปสรรคต่อการเผยแพร่เรื่องซึ่งสมควรเปิดเผยให้ประชาชนได้ทราบ เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างหน่วยงานของรัฐกับประชาชน โดยที่เรื่องนั้นไม่เป็นอันตรายต่อประเทศชาติหรือไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทางราชการ

หมวด ๓

คณะกรรมการนโยบายรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ

คณะกรรมการนโยบายรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ (กรช.) ประกอบด้วยกรรมการ ๒๔ คน ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๔ โดยมีรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นประธานกรรมการ และหัวหน้าหน่วยงานของรัฐต่าง ๆ เป็นกรรมการ โดยให้มีอำนาจหน้าที่เป็นไปตามข้อ ๒๐ ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๒ และเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการรักษาความปลอดภัยในระดับปฏิบัติการ ประธานกรรมการนโยบายรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ มีคำสั่งที่ ๑/๒๕๕๓ แต่งตั้งคณะกรรมการประสานการปฏิบัติตามนโยบายการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ (อป.กรช.) ประกอบด้วยอนุกรรมการ ๑๑ คน มีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ตามผนวก ๑

นอกจากนี้ ตาม พ.ร.บ.ปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ ๑๗) พ.ศ.๒๕๕๙ (เพื่อจัดตั้งกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม) ได้กำหนดให้ปรับ โอน ย้าย ภารกิจของกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศ มาดำเนินการในนามของกระทรวงดิจิทัลฯ รวมทั้งการปรับเปลี่ยนตำแหน่งคณะกรรมการนโยบายรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ จากปลัดกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็น ปลัดกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมเช่นกัน

หมวด ๔

การรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับบุคคล

เนื่องจาก “คน” เป็นทั้งจุดอ่อนและจุดแข็งสำหรับการดำเนินการรักษาความปลอดภัย และการรักษาความลับของทางราชการ การรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับบุคคลจึงเป็นมาตรการที่ต้องมีความแน่ชัด เพื่อให้หน่วยงานของรัฐทุกหน่วยถือปฏิบัติไปในแนวทางเดียวกัน โดยปราศจากข้อโต้แย้งที่เกิดจากการตีความระเบียบที่ต่างกัน นอกจากนี้ กฎหมายปัจจุบันให้ความสำคัญเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนและเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถตรวจสอบการดำเนินการและการจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลในหน่วยงานของรัฐมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลประวัติบุคคล ดังนั้น จึงต้องกำหนดแนวทางปฏิบัติในการรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับบุคคล เพื่อรองรับและคุ้มครองการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ และส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โดยยึดหลักการที่ว่า “การรักษาความปลอดภัยทุกประเภทจะสำเร็จได้จะต้องขึ้นอยู่กับคน ที่เกี่ยวข้องเป็นองค์ประกอบสำคัญ” มาตรการการรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับบุคคล ถือเป็นมาตรการสำคัญในการสรรหา คัดกรองเพื่อให้ได้ “คน” ที่มีคุณสมบัติเหมาะสม และเชื่อได้ว่าไม่มีพฤติการณ์ที่เป็นภัยต่อความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งรัฐ มาตรการในการสรรหา และคัดกรอง “คน” ก็เพื่อให้ได้ผู้ที่มีจุดอ่อนหรือจุดบกพร่องน้อยที่สุดที่จะปฏิบัติงานในตำแหน่งหน้าที่ที่จะมอบหมาย

การดำเนินการด้านการรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับบุคคล

หน่วยงานของรัฐ ดำเนินการรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับบุคคล โดย

๑. ตรวจสอบประวัติและพฤติการณ์บุคคล
๒. รับรองความไว้วางใจบุคคล เพื่อให้เข้าถึงสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการ หรือปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับภารกิจที่สำคัญหรือแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งที่สำคัญ ตามที่ได้รับมอบหมาย
๓. จัดทำทะเบียนความไว้วางใจ
๔. อบรม/ชี้แจง เรื่องการรักษาความปลอดภัย และเสริมสร้างจิตสำนึกในการรักษา

ความปลอดภัย^๓ อย่างต่อเนื่อง

การดำเนินมาตรการการรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับบุคคล เรื่องการตรวจสอบประวัติและพฤติการณ์บุคคล และการรับรองความไว้วางใจบุคคลเพื่อให้เข้าถึงสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการแล้ว ยังมีขั้นตอนการดำเนินการที่ต้องปฏิบัติเพิ่มเติม คือ

๑. ต้องสอดส่องดูแลความประพฤติของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของตนว่า เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่อาจเป็นภัยต่อหน่วยงานของรัฐ ต่อความมั่นคงหรือผลประโยชน์ของชาติหรือไม่ กรณีพบว่ามีพฤติกรรมดังกล่าวให้ย้ายเจ้าหน้าที่ผู้นั้นออกจากหน้าที่เดิมไปยังส่วนงานที่จะเกิดผลกระทบน้อยลง และให้ตรวจสอบหาข้อเท็จจริงหรือผลความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น

๒. กำหนดมาตรการควบคุมสำหรับผู้ที่ได้รับมอบหมายความไว้วางใจให้ปฏิบัติงานที่เข้าถึงสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการ หรือปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับภารกิจที่สำคัญ หรือได้ดำรงตำแหน่งที่สำคัญเพิ่มเติม ตัวอย่างเช่น ก่อนการอนุมัติให้บุคคลปรับระดับความไว้วางใจสูงขึ้น อาจกำหนดให้มีการสัมภาษณ์ผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงานของบุคคลผู้นั้น เพื่อรวบรวมข้อมูลว่ามีพฤติกรรมเสี่ยงต่อความมั่นคงหรืออาจเปิดเผยสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการหรือไม่ ขณะเดียวกันเมื่อมีการลดระดับความไว้วางใจอาจกำหนดให้มีการสังเกตความเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากเดิมว่ามีพฤติกรรมที่อาจนำความลับของทางราชการไปเปิดเผยหรือไม่

^๓ จิตสำนึกในการรักษาความปลอดภัย หมายความว่า สภาวะจิตที่ตื่นรู้ ระลึกถึงความสำคัญของความปลอดภัย ระแวดระวังและระวังป้องกันภัย จึงปฏิบัติภารกิจใด ๆ เพื่อป้องกันภัยหรือลดความเสี่ยงภัย ทั้งยังไม่กระทำการใดที่เป็นการละเมิดความปลอดภัย ตรงกับภาษาอังกฤษว่า security minded หรือ security conscious

นอกจากนี้ ควรกำหนดขั้นตอนการดำเนินการแก่บุคคลที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการรหัส หรือทรัพย์สินมีค่าของแผ่นดินเช่นเดียวกับการได้รับความไว้วางใจให้เข้าถึงสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการ เช่น เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ผู้ซึ่งปฏิบัติงานในหอจดหมายเหตุแห่งชาติ เป็นต้น

๓. กำหนดมาตรการรักษาความปลอดภัย และกำกับดูแล ผู้ที่เข้ามาปฏิบัติงานในพื้นที่หน่วยงานของรัฐ โดยหัวหน้าหน่วยงานของรัฐกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในสัญญาว่าจ้างเกี่ยวกับการกำหนดมาตรการสำหรับใช้ปฏิบัติกับบุคคลภายนอกดังกล่าว เพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายต่อความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งรัฐ เช่น กรณีการจัดทำสัญญาว่าจ้างบุคคลภายนอก ทั้งที่มาสสนับสนุนการปฏิบัติงาน หรือผู้ให้บริการต่าง ๆ อาทิ เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล เจ้าหน้าที่ธุรการ เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย พนักงานทำความสะอาด เจ้าหน้าที่ซ่อมบำรุงเครื่องปรับอากาศ ควรระบุให้มีการตรวจสอบประวัติทะเบียนอาชญากรรมเป็นอย่างน้อย รวมทั้งการชี้แจงบุคคลภายนอกให้เข้าใจและปฏิบัติตามมาตรการรักษาความปลอดภัยที่หน่วยงานกำหนดไว้ โดยหน่วยงานของรัฐอาจกำหนดแนวทางปฏิบัติเฉพาะกลุ่มให้เหมาะสมกับภารกิจ พื้นที่และลักษณะงานที่บุคคลภายนอกเข้ามาปฏิบัติงาน

ทั้งนี้ อาจกล่าวได้ว่า สิ่งที่หัวหน้าหน่วยงานของรัฐต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการดำเนินการตามที่ระบียบฯ กำหนดไว้ คือ การกำหนดผู้รับผิดชอบดำเนินการในแต่ละขั้นตอนอย่างเป็นรูปธรรม โดยระบุตัวบุคคลที่จะต้องรับผิดชอบในการดำเนินการแต่ละขั้นตอนเป็นหนังสือ (แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ควบคุมการรักษาความปลอดภัย และผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ควบคุมการรักษาความปลอดภัย) เพื่อรับผิดชอบดำเนินการตามมาตรการการรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับบุคคลที่ระบุไว้ข้างต้น

การตรวจสอบประวัติและพฤติกรรมบุคคล

หน่วยงานของรัฐ จะต้องตรวจสอบประวัติและพฤติกรรมบุคคล สำหรับบุคคลดังนี้

๑. ผู้ที่อยู่ระหว่างรอว่าจ้าง บรรจุ หรือแต่งตั้งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ
๒. ผู้ที่หน่วยงานจะรับเป็นลูกจ้างทดลองปฏิบัติงาน หรือฝึกงานก่อนบรรจุเข้าปฏิบัติงาน
๓. เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ยังไม่ได้รับการตรวจสอบประวัติและพฤติกรรม
๔. ผู้ที่เคยรับราชการในหน่วยงานและขอโอน ย้าย และขอกลับเข้ารับราชการใหม่ ให้ถือว่าเป็นผู้ที่อยู่ระหว่างรอบรรจุหรือแต่งตั้งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ
๕. เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือบุคคลที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานในหน้าที่เกี่ยวข้องกับภารกิจที่สำคัญหรือตำแหน่งที่สำคัญของทางราชการ หรือที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการหรือทรัพย์สินมีค่าของแผ่นดิน
๖. ผู้ได้รับทุนการศึกษาทั้งในประเทศหรือต่างประเทศจากหน่วยงานของรัฐ โดยเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วมีข้อผูกพันให้เข้าปฏิบัติงานให้แก่หน่วยงานของรัฐ

๗. บุคคลซึ่งผู้แทนรัฐบาลไทยในต่างประเทศว่าจ้างให้ปฏิบัติงาน (Local Staff)

กรณีผู้ลาออกจากราชการและประสงค์จะกลับเข้ารับราชการใหม่ จำเป็นต้องตรวจสอบประวัติใหม่อีกครั้ง เพื่อให้ทราบว่าในช่วงเวลาที่ออกจากราชการไปนั้น มีความเปลี่ยนแปลงในส่วนของประวัติและ/ หรือมีการกระทำที่ผิดกฎหมายหรือมีพฤติกรรมที่เป็นภัยต่อความมั่นคงหรือไม่ เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการพิจารณารับกลับเข้ารับราชการ

กรณีหน่วยงานของรัฐจัดจ้างบุคคลซึ่งผู้แทนรัฐบาลไทยในต่างประเทศว่าจ้างให้ปฏิบัติงานเป็นเจ้าหน้าที่ในสำนักงาน (Local Staff) ต้องพิจารณาดำเนินการตรวจสอบประวัติและพฤติกรรมบุคคลเสมือนกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐที่มีสัญชาติไทย โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและกฎหมายภายในประเทศนั้น ๆ ที่จะอนุญาตให้ดำเนินการได้

ในการกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับคุณลักษณะเฉพาะในการดำเนินการสอบภาคความรู้ความเหมาะสมกับตำแหน่ง (ภาค ค.) หน่วยงานของรัฐขอรับคำปรึกษาจากสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) สำหรับราชการฝ่ายทหารและราชการฝ่ายตำรวจให้ปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลขององค์กรฝ่ายทหารและองค์กรฝ่ายตำรวจแล้วแต่กรณี

หน่วยงานของรัฐดำเนินการตรวจสอบประวัติและพฤติกรรมเบื้องต้น สำหรับบุคคลตามข้างต้น ดังนี้

๑. จัดให้บุคคลเจ้าของประวัตินั้นกรอกแบบประวัติบุคคล (รปภ.๑) โดยผ่านการตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูล ก่อนการลงนามรับรองทั้งในส่วนเจ้าของประวัติและเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุม การกรอกประวัติบุคคล อาจอนุโลมให้ใช้การพิมพ์ได้ โดยเมื่อนำส่งแบบ รปภ.๑ ให้เจ้าหน้าที่สำเนาเอกสารก่อนลงลายมือชื่อในฐานะพยานพร้อมทั้งเจ้าของประวัติซึ่งจะต้องลงลายมือชื่อรับรองสำเนาถูกต้องทุกหน้าเอกสาร แบบ รปภ.๑^๔ ที่ให้เจ้าของประวัติกรอกหน่วยงานของรัฐต้องจัดเก็บข้อมูลไว้เพื่อใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการ และการ รปภ.บุคคลต่อไป

๒. จัดทำหนังสือถึงสถานีตำรวจตามภูมิลำเนาของเจ้าของประวัติ โดยให้เจ้าของประวัติถือหนังสือดังกล่าวไปด้วยตนเอง เพื่อให้เจ้าหน้าที่ตำรวจพิมพ์ลายนิ้วมือและส่งตรวจสอบประวัติอาชญากรรม ทั้งนี้ ควรกำหนดให้แจ้งผลการตรวจสอบพิมพ์ลายนิ้วมือและผลประวัติอาชญากรรม โดยให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีที่ส่งตรวจสอบ แจ้งผลการตรวจสอบไปยังหน่วยงานรัฐที่ร้องขอโดยตรง ไม่ควรให้เจ้าของประวัติถือหนังสือแจ้งผลการตรวจสอบฯ มาส่งหน่วยงาน

^๔ แบบ รปภ.๑ ถือเป็นเอกสารราชการที่มีการกำหนดขึ้นความลับ (เป็นข้อมูลข่าวสารลับ ตามมาตรา ๑๕ พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.๒๕๔๐) การละเว้นไม่กรอกข้อมูลให้ครบถ้วนตามจริง ถือได้ว่าเป็นการจงใจปกปิดข้อเท็จจริงต่อทางราชการ สามารถใช้เป็นเหตุผลในการเลิกบรรจุหรือเลิกจ้าง ประกอบกับข้อมูลตามแบบ รปภ.๑ สามารถใช้เป็นข้อมูลนำสืบว่าบุคคลผู้นั้นเข้าลักษณะต้องห้าม ตามมาตรา ๓๖ ข. และตามมาตรา ๘๒ มาตรา ๘๓ แห่ง พ.ร.บ.ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.๒๕๕๑ และตามข้อ ๔ ข้อบังคับ ก.พ.ว่าด้วยจรรยาบรรณของข้าราชการพลเรือน พ.ศ.๒๕๓๗

ด้วยตนเอง

อนึ่ง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้ออกประกาศเรื่อง การจัดเก็บค่าธรรมเนียมการขอสำเนาข้อมูลข่าวสารของราชการในการตรวจสอบประวัติอาชญากรรม ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๕ ดังนั้น ในการตรวจสอบประวัติอาชญากรรม ให้ศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมจาก คู่มือการปฏิบัติงานการขอสำเนาข้อมูลข่าวสารของราชการของสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ โดยสามารถดาวน์โหลดได้จากเว็บไซต์กองทะเบียนประวัติอาชญากร www.criminal.police.go.th

๓. กรณีปรากฏความผิดหรือผลของคดี หัวหน้าหน่วยงานของรัฐพิจารณาผลการตรวจสอบว่าจะสั่งบรรจุเข้ารับราชการ หรือสั่งเลิกบรรจุ หรือเลิกจ้าง จากนั้นให้หน่วยงานของรัฐส่งแบบประวัติบุคคล (รปภ.๑) และผลการตรวจสอบพิมพ์ลายนิ้วมือและประวัติอาชญากรให้องค์การรักษาความปลอดภัย

ทั้งนี้ หน่วยงานของรัฐอาจสั่งเลิกบรรจุ หรือเลิกจ้าง หรือย้ายผู้นั้นออกจากตำแหน่งหน้าที่สำคัญหรือที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการ กรณีปรากฏว่ามีประวัติและพฤติกรรมไม่เหมาะสม หรือมีพฤติกรรม หรือมีการกระทำที่น่าสงสัยอันก่อให้เกิดความไม่ไว้วางใจ

ผู้ที่ได้รับมอบหมายจัดให้มีการบันทึกเปลี่ยนแปลงประวัติบุคคล (รปภ.๒) อย่างต่อเนื่อง โดยอาจกำหนดหัวระยะเวลาของการสำรวจทุก ๑ ปี หรือทำหนังสือเวียนแจ้งให้เจ้าหน้าที่ภายในหน่วยงานทุกคนบันทึกแบบ รปภ.๒ ทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับข้อมูลในแบบประวัติบุคคล (รปภ.๑) และส่งให้ผู้ที่ได้รับมอบหมายดำเนินการต่อไป

ปัจจุบันแบบประวัติบุคคล (รปภ.๑) ได้มีการปรับปรุงโดยเพิ่มหัวข้อช่องทางการติดต่อทางสื่อออนไลน์ (Social Media) โดยหากเจ้าของประวัติยังคงใช้ Account เดิม แม้จะมี Account ใหม่ อาจไม่จำเป็นต้องแจ้งเปลี่ยนแปลงข้อมูล แต่หากเปลี่ยน/ยกเลิกการใช้งาน Account ที่ได้แจ้งไว้ เจ้าของประวัติต้องแจ้งเปลี่ยนแปลงข้อมูลทันที

ทั้งนี้ สำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ใช้แบบประวัติบุคคล (รปภ.๑) แบบเดิม ที่ไม่มีหัวข้อเกี่ยวกับสื่อออนไลน์ (Social Media) เจ้าหน้าที่ควบคุมการรักษาความปลอดภัย หรือผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ควบคุมการรักษาความปลอดภัยหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย อาจใช้แบบตารางสำรวจเฉพาะเรื่องดังกล่าวแจ้งเวียนให้เจ้าหน้าที่ของรัฐได้กรอกรายละเอียดต่าง ๆ ไว้เป็นข้อมูลประกอบเพิ่มประวัติบุคคล

อนึ่ง การจัดเก็บข้อมูลประวัติบุคคลให้คำนึงถึงการพิทักษ์รักษามิให้ผู้ไม่มีอำนาจหน้าที่ได้เข้าถึงและการป้องกันการรั่วไหล ตลอดจนการปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่มีผลใช้บังคับ อาทิ ประกาศคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์เรื่อง แนวนโยบายและแนวปฏิบัติในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๓ เป็นต้น

การตรวจสอบประวัติและพฤติการณ์บุคคลโดยละเอียด

หน่วยงานของรัฐต้องจัดให้มีการตรวจสอบประวัติและพฤติการณ์บุคคลโดยละเอียด โดยอาจขอให้ห้องคํารักษาความปลอดภัยดำเนินการตรวจสอบผู้ซึ่งอาจเกี่ยวข้องหรือมีพฤติการณ์ดังต่อไปนี้

๑. บุคคลที่จะเข้าถึงสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการชั้นลับที่สุด ชั้นลับมาก หรือ การรหัส
๒. บุคคลที่จะได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับการกิจที่สำคัญหรือ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งที่สำคัญในหน่วยงานของรัฐ
๓. บุคคลที่มีพฤติการณ์ หรือปรากฏข่าวสาร หรือติดต่อกับบุคคล หรือองค์การทั้ง ภายในและภายนอกประเทศ ที่จะเป็นภัยต่อความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งรัฐ
๔. ผู้ซึ่งปฏิบัติงานด้านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์และสารสนเทศ ที่กำหนดไว้ ตามประกาศคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง มาตรฐานการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของระบบสารสนเทศตามวิธีการแบบปลอดภัย พ.ศ. ๒๕๕๕ ออกตามความในพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยวิธีการแบบปลอดภัยในการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.๒๕๕๓ หรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

กรณีหน่วยงานของรัฐร้องขอให้ห้องคํารักษาความปลอดภัยตรวจสอบประวัติและพฤติการณ์บุคคลโดยละเอียด สำหรับบุคคลตามข้างต้น หน่วยงานของรัฐนั้นต้องดำเนินการ ดังนี้

๑. ทำหนังสือถึงองค์คํารักษาความปลอดภัย แจ้งวัตถุประสงค์ของการตรวจสอบ ระบุรายละเอียดของผู้ถูกตรวจสอบ อาทิ ชื่อ, ที่อยู่, ตำแหน่ง/หน้าที่ปัจจุบัน, ตำแหน่ง/หน้าที่ใหม่, ชั้นความลับปัจจุบัน, ชั้นความลับใหม่ที่จะแต่งตั้งให้เข้าถึง เป็นต้น
๒. สิ่งที่ส่งมาด้วย ดังนี้
  - ๒.๑ แบบประวัติบุคคล (รปภ.๑) และบันทึกการเปลี่ยนแปลงประวัติบุคคล (รปภ.๒/ถ้ามี) ของผู้ที่จะให้ดำเนินการตรวจสอบ
  - ๒.๒ สำเนาบัตรประจำตัวประชาชนผู้ที่จะให้ดำเนินการตรวจสอบ
  - ๒.๓ ผลการตรวจสอบประวัติและพฤติการณ์เบื้องต้น ที่หน่วยงานได้ดำเนินการ เมื่อครั้งว่าจ้าง หรือบรรจุ หรือแต่งตั้งเข้ารับราชการ

กรณีการตรวจสอบฯ โดยละเอียด หน่วยงานของรัฐอาจร้องขอให้ห้องคํารักษาความปลอดภัยดำเนินการให้ เพราะแต่ละหน่วยงานอาจไม่มีหน่วยงานภายในเพื่อรับผิดชอบภารกิจ การตรวจสอบประวัติฯ รวมทั้งความชำนาญของเจ้าหน้าที่อาจไม่เพียงพอที่จะดำเนินการได้ อย่างมีประสิทธิภาพ ขณะที่องค์คํารักษาความปลอดภัยดำเนินการตรวจสอบประวัติฯ จะทำให้ผลการตรวจสอบฯ เป็นที่น่าเชื่อถือเพราะมีความเชี่ยวชาญและไม่มีส่วนได้เสียกับการดำเนินการดังกล่าว

ทั้งนี้ ในทางปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่องค์คํารักษาความปลอดภัย แต่ละฝ่ายกำหนดไว้

การรับรองความไว้วางใจและการทะเบียนความไว้วางใจ

การรับรองความไว้วางใจบุคคลเพื่อให้เข้าถึงสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการ แบ่งออกเป็น ๒ กรณี

กรณีที่ ๑ คือ รับรองความไว้วางใจบุคคลที่ไม่เคยทำงานเกี่ยวกับสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการ ให้มีสิทธิเข้าถึงชั้นความลับ เพื่อจะได้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการ

กรณีที่ ๒ คือ รับรองความไว้วางใจบุคคลที่ทำงานเกี่ยวกับสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการ ต่อมาได้เลื่อนระดับเข้าถึงชั้นความลับที่สูงขึ้น

หัวหน้าหน่วยงานของรัฐมีหน้าที่รับรองความไว้วางใจบุคคล เพื่อให้เข้าถึงสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการตามชั้นความลับที่ได้รับมอบหมาย โดยมอบหมายให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบดำเนินการดังนี้

๑. ตรวจสอบประวัติและพฤติกรรมบุคคล ตามชั้นความลับที่จะได้รับมอบหมาย
๒. จัดทำใบรับรองความไว้วางใจ (รปภ.๔) โดยหัวหน้าหน่วยงานของรัฐเป็นผู้ลงนาม
๓. เจ้าหน้าที่ควบคุมการรักษาความปลอดภัยหรือผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ จัดอบรมหรือชี้แจงเรื่องการรักษาความปลอดภัยตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๒ และระเบียบว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยของทางราชการ พ.ศ.๒๕๔๔ และกฎระเบียบ มติคณะรัฐมนตรี หรือข้อปฏิบัติอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

๔. ให้ผู้ได้รับการรับรองความไว้วางใจ ลงนามในแบบบันทึกรับรองการรักษาความลับเมื่อเข้ารับการปฏิบัติหน้าที่ในภารกิจหรือตำแหน่งหน้าที่ (รปภ.๖)

๕. จัดเก็บเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ไว้ในแฟ้มประวัติบุคคลผู้นั้น

๖. บันทึกชื่อลงในทะเบียนความไว้วางใจ (รปภ.๕) และเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงระดับความไว้วางใจ ต้องแก้ไขทะเบียนความไว้วางใจให้เป็นปัจจุบัน

หน่วยงานของรัฐอาจรับรองความไว้วางใจบุคคลกรณีเร่งด่วนก่อนทราบผลการตรวจสอบประวัติและพฤติกรรมบุคคล โดยให้ระบุเงื่อนไข คือ เมื่อผลการตรวจสอบประวัติและพฤติกรรมบุคคลปรากฏว่ามีประวัติหรือพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ให้ยกเลิกการรับรองความไว้วางใจ ส่วนการรับรองความไว้วางใจกรณีให้ปฏิบัติหน้าที่ในภารกิจหรือตำแหน่งหน้าที่ ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เป็นความลับเป็นการชั่วคราว ต้องกำหนดระยะเวลาที่ชัดเจนของการปฏิบัติหน้าที่ในภารกิจหรือตำแหน่งหน้าที่นั้น

การรับรองความไว้วางใจบุคคลเพื่อให้เข้าถึงสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการเป็นอำนาจของหัวหน้าหน่วยงานของรัฐ หากไม่มีความจำเป็นเร่งด่วนไม่ควรมอบหมายผู้อื่นดำเนินการแทนหากต้องมอบหมายให้ผู้ดำเนินการแทน ผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการแทนควรมีสิทธิเข้าถึงชั้นความลับในระดับเดียวกับหัวหน้าหน่วยงานของรัฐนั้น

บุคคลเมื่อพ้นจากภารกิจหรือตำแหน่งหรือหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการ ให้ดำเนินการดังนี้

๑. คัดชื่อออกจากทะเบียนความไว้วางใจ (รปภ.๕)
๒. ส่งคืนข้อมูลข่าวสารและหลักฐานต่าง ๆ ให้กับหัวหน้าหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ควบคุมการรักษาความปลอดภัย หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย
๓. ลงชื่อในแบบบันทึกรับรองการรักษาความลับเมื่อพ้นจากการปฏิบัติหน้าที่ในภารกิจหรือตำแหน่งหน้าที่ (รปภ.๗) พร้อมจัดเก็บในแฟ้มประวัติบุคคลผู้นั้น

การจัดทำทะเบียนความไว้วางใจ (รปภ.๕) ควรปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน เพื่อให้กระบวนการรับรองความไว้วางใจให้กับเจ้าหน้าที่ในหน่วยงาน รวดเร็ว ถูกต้อง สมบูรณ์ กรณีหน่วยงานของรัฐจัดทำใบรับรองความไว้วางใจ (รปภ.๔) เพื่อจัดส่งเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของตนไปปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการ ร่วมกับหน่วยงานของรัฐแห่งอื่น ที่เป็นเพียงห้วงระยะเวลาหนึ่ง เมื่อเสร็จสิ้นภารกิจจะต้องปรับปรุงทะเบียนความไว้วางใจของบุคคลผู้นั้นให้เป็นปัจจุบันตามชั้นความลับที่ได้รับมอบหมายจริง

การอบรม/ชี้แจงเรื่องการรักษาความปลอดภัย

หัวหน้าหน่วยงานของรัฐต้องจัดให้มีการอบรมชี้แจงเรื่องการรักษาความปลอดภัยสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกคน เพื่อให้ทราบและปฏิบัติตามมาตรการการรักษาความปลอดภัยของหน่วยงาน และอบรม/ชี้แจงเพิ่มเติมกรณีที่บุคคลได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติในภารกิจหรือตำแหน่งหน้าที่ที่สำคัญหรือเข้าถึงสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการ เพื่อเป็นการกระตุ้นเตือนให้เกิดจิตสำนึกด้านการรักษาความปลอดภัยมากยิ่งขึ้น

แนวทางการสร้างเสริมจิตสำนึกความปลอดภัย^๕

๑. จิตสำนึก เป็นสภาวะของจิตใจ ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นกระบวนการที่เริ่มต้นด้วยความตระหนักรู้ถึงคุณค่า ความสำคัญของสิ่งใด (Awareness) และดำรงอยู่ในจิตใจเสมอจนเป็นการตื่นรู้ (Alert) จนเป็นความสำนึกในจิตใจอย่างแนบแน่น พร้อมทั้งจะเตือนตนเองว่า จะต้องกระทำ หรือสมควรกระทำอะไร อย่างไร ต่อสิ่งเร้าที่มากกระทบประสาทสัมผัสต่าง ๆ บรรดาสิ่งที่ได้กระทำลงไป แล้วนั้น จะเป็นไปอย่างมีเหตุผล สามารถอธิบายถึงความเหมาะสม ความดีงาม หรือบรรลुวัตถุประสงค์ตามแนวทาง หลักการ หรือหลักปฏิบัติแห่งศิลปศาสตร์นั้น ๆ

๒. จิตสำนึก เป็นกระบวนการทางความคิดที่สร้างให้เกิดขึ้นที่จิตใจ มนุษย์จะลงมือกระทำการใดก็ต่อเมื่อได้พิจารณาใคร่ครวญแล้วว่า มีประโยชน์ มีคุณค่า เมื่อกระทำแล้วย่อมส่งผลดี ธรรมชาติของสภาวะจิตมนุษย์นั้นกว่าจะยอมรับเรื่องใดเรื่องหนึ่งนั้น เป็นสิ่งที่ต้องสร้างและสั่งสมเป็นเวลามากพอสมควร หลักสำคัญในกระบวนการสร้างจิตสำนึกความปลอดภัย ได้แก่

^๕ นายติเรก ทองแผ่น อดีตรองผู้อำนวยการศูนย์ประสานข่าวกรองแห่งชาติ ภาค ๑ สำนักข่าวกรองแห่งชาติ

๒.๑ ต้องพัฒนาองค์ความรู้ให้สภาวะจิตได้รับรู้ ยอมรับ เห็นคุณค่า ความสำคัญขององค์กร หรือหน่วยงาน จนเกิดเป็นความรัก รู้สึกเป็นเจ้าของ (sense of belonging) ในฐานะที่เป็นแหล่งประกอบอาชีพ เลี้ยงชีพ สร้างความมั่นคงแก่ชีวิต สร้างเกียรติยศ เกียรติศักดิ์ มีศักดิ์ศรีเป็นที่ยอมรับในสังคม

๒.๒ ซึ่ให้เห็นว่าการรักษาความปลอดภัยเป็นปัจจัยที่มีบทบาทอย่างสำคัญที่ช่วยสร้างเสริมความมั่นคงองค์กร หรือหน่วยงานให้ดำรงอยู่ได้ หากองค์กรเสียหาย ย่อมส่งผลกระทบต่อสมาชิกทุกคนในองค์กร ทั้งในแง่รูปธรรมและนามธรรม

๒.๓ การปฏิบัติตามมาตรการรักษาความปลอดภัยใด ๆ ด้วยความจริงใจ เต็มใจ และพร้อมใจกัน ระมัดระวังระวางภัยที่อาจเกิดขึ้น ช่วยกันเป็นหูตาพิทักษ์ปกป้องกันภัยที่อาจเกิดขึ้นจะเป็นสิ่งที่ช่วยจรรโลงไว้ซึ่งหน่วยงาน การสร้างความมั่นคงให้องค์กร หรือหน่วยงาน เท่ากับสร้างความมั่นคงให้แก่ชีวิต ซึ่งทั้งสองฝ่ายต่างก็พึ่งพาอาศัยกันและกัน

๓. หลักการสร้างเสริมจิตสำนึกความปลอดภัย ประกอบด้วย ๒ ขั้นตอนสำคัญ คือ

๓.๑ การปลูกจิตสำนึก หมายถึง การสร้างความสำนึกให้มีขึ้นในจิตใจของบุคคล โดยชี้ให้เห็นถึงคุณค่า ความสำคัญ ประโยชน์ที่ช่วยให้องค์กร หรือหน่วยงานดำรงอยู่ด้วยความมั่นคง สามารถปฏิบัติหน้าที่ภารกิจได้ตามปกติ

๓.๒ การปลูก หรือกระตุ้นจิตสำนึก เนื่องจากจิตสำนึกเป็นเรื่องของสภาวะของจิตใจที่เป็นนามธรรม ย่อมลืมนเวียนหายไปได้โดยธรรมชาติ จึงจำเป็นต้องกระตุ้นเตือนเป็นระยะ ๆ จึงจะเกิดความตระหนักรู้และรักษาไว้ได้อย่างต่อเนื่อง

ดังนั้น การสร้างจิตสำนึกความปลอดภัย จึงต้องดำเนินการทั้งสองกิจกรรมควบคู่กันไป

๔. จิตวิทยาการพัฒนาจิตสำนึกความปลอดภัย

๔.๑ สร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับหลักการเหตุผลที่ต้องดำเนินการรักษาความปลอดภัย เพื่อนำไปสู่การรับรู้ ความเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ ความสำคัญของการรักษาความปลอดภัย มีวัตถุประสงค์ เพื่อพิทักษ์ คุ้มครองป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากภัยคุกคามต่าง ๆ เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้การปฏิบัติภารกิจดำเนินไปได้ตามปกติ ประกันสวัสดิภาพให้กับสมาชิกทุกคนในองค์กร หรือหน่วยงาน กิจกรรมนี้คงต้องเริ่มต้นด้วยการฝึกอบรม (Training) และสอดแทรกเสริมในหลักสูตรอื่นเป็นระยะ ๆ เพื่อกระตุ้นให้เกิดการตระหนักรู้ในจิตใจอยู่เสมอ

๔.๒ เมื่อมีองค์ความรู้แล้วย่อมจะเกิดแรงจูงใจ เห็นคุณค่าของการรักษาความปลอดภัยในแง่ประโยชน์ และผลกระทบหากไม่ปฏิบัติตามมาตรการรักษาความปลอดภัย ย่อมเกิดความเสียหายต่อทรัพย์สิน หรือผลกระทบต่อการปฏิบัติภารกิจขององค์กร หรือหน่วยงาน ซึ่งบางครั้งอาจเกิดผลกระทบรุนแรงถึงแก่ชีวิต

๔.๓ ปฏิกริยาต่อมา คือการให้ความร่วมมือร่วมใจด้านการรักษาความปลอดภัย โดยจะปฏิบัติด้วยความใส่ใจเป็นอัตโนมัติ โดยจะปฏิบัติตามระเบียบที่กำหนด ช่วยเป็นหูเป็นตา และกระทำการใด ๆ เพื่อป้องกัน หรือบรรเทาความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น

๕. วิธีการสร้างเสริมจิตสำนึกความปลอดภัย

การสร้างเสริมจิตสำนึก สมควรกำหนดแผนงานโครงการปฏิบัติเชิงกลยุทธ์ โดยยึดจิตวิทยาการสร้างเสริมจิตสำนึกมาใช้ คือ ต้องปลูก/สร้างให้มีขึ้นในจิตใจคน และต้องปลูกเร้า/กระตุ้นเป็นระยะ ๆ เพราะหากไม่ถูกกระตุ้น ประกอบกับเมื่อไม่เกิดภัย/ความเสียหายขึ้น จิตสำนึกจะค่อย ๆ เลือนหายไป นอกจากนี้ ควรใช้มาตรการเชิงบวกเพื่อจูงใจ และควรเพิ่มโอกาสในสถานการณ์ที่เอื้อต่อการจูงใจ ส่วนมาตรการเชิงลบสมควรใช้เป็นมาตรการสุดท้าย ซึ่งประกอบด้วยวิธีการ ดังนี้

๕.๑ สร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยด้วยการฝึกอบรม กำหนดเป็นโครงการ/แผนงานประจำปี เช่น หลักสูตรการรักษาความปลอดภัย กำหนดหัวข้อวิชาเสริมสอดแทรกในหลักสูตรอื่น หรือจัดบรรยายพิเศษกรณีที่เกิดการละเมิดการรักษาความปลอดภัย หรือกรณีศึกษาที่เกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัย

๕.๒ รมรงค์ส่งเสริมการปฏิบัติตามมาตรการรักษาความปลอดภัยที่กำหนดในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ผู้บังคับบัญชาระดับสูงปฏิบัติตนเป็นแบบฉบับ เนื่องจากเป็นผู้บังคับบัญชาจะมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติของผู้ใต้บังคับบัญชา การติดตั้งคำขวัญจูงใจ เตือนใจด้านการรักษาความปลอดภัย จัดทำกรณีศึกษาด้านการรักษาความปลอดภัยแจกจ่ายชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นของการรักษาความปลอดภัย จัดสัปดาห์รณรงค์ด้านการรักษาความปลอดภัย จัดซ้อมแผนการรักษาความปลอดภัย เป็นต้น

๕.๓ กำหนดมาตรการตรวจสอบการปฏิบัติ/ไม่ปฏิบัติ

- ผู้บังคับบัญชาระดับสูงกำหนดนโยบายการปฏิบัติ เน้นย้ำการปฏิบัติในวาระต่าง ๆ เช่น การประชุมผู้บริหารหน่วยงาน การกล่าวเปิดหลักสูตรฝึกอบรมต่าง ๆ

- หน่วยงานภายในองค์กรที่รับผิดชอบด้านการรักษาความปลอดภัย กำหนดกลยุทธ์ประชาสัมพันธ์ให้เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานปฏิบัติตามมาตรการรักษาความปลอดภัย ได้แก่ ขอความร่วมมือ ตรวจสอบ กำกับดูแล แจ้งการละเมิดต่อหน่วยงานต้นสังกัดกรณีไม่ปฏิบัติตามมาตรการ หรือเกิดความเสียหายขึ้น

- หน่วยงานย่อยทุกระดับ เน้นย้ำ กำกับดูแลการปฏิบัติให้เป็นไปตามแนวทางที่หน่วยงานรักษาความปลอดภัยกำหนด

๕.๔ กำหนดมาตรการทางวินัย

- แจ้งเตือนผู้เกี่ยวข้องกรณีเกิดการละเมิดการรักษาความปลอดภัย

- แจ้งหน่วยต้นสังกัด ว่ากล่าวตักเตือน

- กรณีเกิดความความเสียหายร้ายแรง ให้ดำเนินการทางวินัย และอาญา

ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องการกำหนดแบบเอกสารที่ใช้ในการรักษาความปลอดภัย ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๒ กำหนดแบบเอกสาร จำนวน ๗ แบบ เพื่อใช้ดำเนินการด้านการรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับบุคคลของหน่วยงานของรัฐ ดังนี้

๑. แบบประวัติบุคคล (รปภ.๑)
๒. แบบบันทึกเปลี่ยนแปลงประวัติบุคคล (รปภ.๒)
๓. แบบบันทึกของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบการลงบันทึกประวัติบุคคล (รปภ.๓)
๔. แบบใบรับรองความไว้วางใจ (รปภ.๔)
๕. แบบทะเบียนความไว้วางใจ (รปภ.๕)
๖. แบบบันทึกรับรองการรักษาความลับเมื่อเข้ารับการปฏิบัติหน้าที่ในภารกิจหรือตำแหน่งหน้าที่ (รปภ.๖)
๗. แบบบันทึกรับรองการรักษาความลับเมื่อพ้นจากการปฏิบัติหน้าที่ในภารกิจหรือตำแหน่งหน้าที่ (รปภ.๗)

ในการว่าจ้างบุคคลหรือจ้างเหมาบริการ เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการ รักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับบุคคล หน่วยงานมีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดเงื่อนไขที่มีสาระสำคัญ (กำหนดรายละเอียดเงื่อนไขเพิ่มเติม โดยให้มีข้อกำหนดยกเว้นอำนาจของอนุญาโตตุลาการ ไว้ในเงื่อนไขนี้ด้วย)

หมวด ๕

การรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับสถานที่

โดยที่สิ่งที่เป็นความลับของทางราชการ อาคารสถานที่ ทรัพย์สินมีค่าของแผ่นดินหรือทรัพย์สินมีค่าของแผ่นดิน แหล่งพลังงาน สาธารณูปโภค ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์และสารสนเทศ สิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นแก่การดำรงชีวิตของประชาชน ตลอดจนประมุข และบุคคลสำคัญของรัฐ ฯลฯ ล้วนเป็นเป้าหมายในการโจรกรรม การจารกรรม การบ่อนทำลาย การก่อวินาศกรรม การก่อการร้าย รวมทั้งการประทุษร้ายจากฝ่ายตรงข้าม ซึ่งอาจจะเป็นศัตรูโดยเปิดเผยหรือไม่เปิดเผยก็ได้ เพื่อทำลายหรือบั่นทอนความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งชาติ ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องวางมาตรการการรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับสถานที่เพื่อป้องกันและพิทักษ์รักษาปัจจัยสำคัญดังกล่าวของชาติให้ปลอดภัย หรือขัดขวางห่วงใยการดำเนินการของฝ่ายตรงข้าม มิให้ได้ผลหรือได้ผลน้อยที่สุด นอกจากนี้ยังจะต้องพิจารณาถึงมาตรการป้องกันภัยอันตรายอันเกิดจากปรากฏการณ์ทางธรรมชาติและอุบัติเหตุด้วย

“การรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับสถานที่” ซึ่งตรงกับคำในภาษาอังกฤษ Physical Security มิใช่เป็นการรักษาความปลอดภัยให้แก่สถานที่เท่านั้น แต่หมายรวมถึงมาตรการทางวัตถุ (Physical Measures) ที่กำหนดขึ้นเพื่อพิทักษ์รักษาบุคคลสำคัญ เจ้าหน้าที่และทรัพย์สินของรัฐ ตลอดจนเพื่อป้องกันมิให้ผู้ไม่มีอำนาจหน้าที่เข้าถึงสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการ โดยพิทักษ์รักษาสิ่งดังกล่าวให้พ้นจากการโจรกรรม การจารกรรม การบ่อนทำลาย การก่อวินาศกรรม และการก่อการร้าย

หัวหน้าหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายทุกระดับที่เกี่ยวข้องกับการรักษาความปลอดภัยพึงระลึกอยู่เสมอว่า

๑. ฝ่ายตรงข้ามดำรงความมุ่งหมายและความพยายามอย่างไม่ลดละอยู่ตลอดเวลาที่จะกระทำการโจรกรรม การจารกรรม การบ่อนทำลาย การก่อวินาศกรรม และการก่อการร้าย ซึ่งรวมถึงการประทุษร้ายต่อฝ่ายเรา ทั้งในทางลับหรือเปิดเผย และจะกระทำการทันทีทุกโอกาสที่สถานการณ์ สิ่งแวดล้อม หรือสภาพดินฟ้าอากาศเอื้ออำนวย

๒. ฝ่ายตรงข้ามมีความสามารถและวิธีการต่าง ๆ ที่จะดำเนินการต่อฝ่ายเราได้อย่างไม่มีข้อจำกัด โดยปกติเราจะต้องประเมินค่าฝ่ายตรงข้ามว่าเหนือกว่าหรือทัดเทียมกับฝ่ายเราอยู่เสมอ

๓. การรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับสถานที่ในหน่วยงานของรัฐ เป็นมาตรการเชิงรับหรือป้องกัน และมีขีดความสามารถในขอบเขตจำกัด ในบางกรณีจำเป็นจะต้องใช้มาตรการเชิงรุกหรือปราบปรามบางประการเข้าประกอบด้วย โดยการหาข่าวการเคลื่อนไหวของฝ่ายตรงข้ามทุกระยะเพื่อทำลายความพยายามของฝ่ายตรงข้ามเสียก่อนที่จะกระทำอันตรายต่อฝ่ายเรา และ/หรือโดยการช่วยเหลือสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นที่เกี่ยวข้องและมีภารกิจที่จะดำเนินการในทางรุกหรือปราบปรามโดยเฉพาะ

๔. การตรวจตรา การสอดส่องและกำกับดูแล การฝึกอบรม และการเข้มงวดการปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยอย่างใกล้ชิด รวมทั้งการจัดหา การตรวจและทดสอบสมรรถนะเครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็นในการรักษาความปลอดภัยให้มีปริมาณเพียงพอและอยู่ในสภาพใ้การใช้การได้อยู่เสมอ รวมทั้งการจัดทำ ฝึกซ้อมและทบทวนแผนเผชิญเหตุ/แผนการรักษาความปลอดภัย จะช่วยให้มาตรการการรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับสถานที่สามารถดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

การรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับสถานที่มีหลักการ คือ

“จงให้ศัตรูอยู่ภายนอก” หมายถึงผู้ที่จะเข้ามาในพื้นที่ที่มีการรักษาความปลอดภัยของหน่วยงาน จะต้องเป็นบุคคลที่มีอำนาจหน้าที่ หรือเป็นบุคคลที่ผ่านการพิสูจน์แล้วว่า ไม่เป็นภัย โดยการใช้หลัก “ให้ศัตรูอยู่ภายนอก” นั้นต้องดำเนินการ ๓ ประการ คือ

๑. ต้องมีการเฝ้าตรวจ (Detection) ผู้ที่จะเข้ามาในพื้นที่
๒. ต้องมีการพิสูจน์ทราบ (Identification) ว่าผู้ที่จะเข้ามาในพื้นที่นั้นเป็นใคร เป็นฝ่ายตรงข้ามหรือฝ่ายเดียวกัน มีสิทธิ มีอำนาจหน้าที่หรือไม่ เป็นภัยหรือไม่
๓. ต้องมีการขัดขวาง (Interception) ถ้าผู้ที่จะเข้ามาในพื้นที่เป็นศัตรูหรือไม่มีอำนาจหน้าที่

ในปัจจุบันมีอุปกรณ์เกี่ยวกับมาตรการรักษาความปลอดภัย เช่น ระบบโทรทัศน์วงจรปิด (CLOSE CIRCUIT TELEVISION : CCTV SYSTEM) ระบบควบคุมการผ่านเข้า-ออก (ACCESS CONTROL SYSTEM) ระบบสัญญาณป้องกันขโมยหรือสัญญาณเตือนภัยต่าง ๆ (SECURITY ALARM

SYSTEM) ระบบป้องกันและระงับอัคคีภัย (FIRE PROTECTION SYSTEM) และระบบแจ้งเตือนการบุกรุก (INTRUSION SYSTEM) เพื่อเป็นเครื่องมือช่วยตรวจสอบการบุกรุก โดยมีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยหรือยามรักษาการณ์เป็นผู้ควบคุมดูแลระบบต่าง ๆ ดังกล่าว เป็นต้น

ภัยอันตรายที่ควรพิจารณาเกี่ยวกับสถานที่

ภัยอันตรายเกี่ยวกับสถานที่ที่ควรพิจารณา แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๑. ภัยอันตรายอันเกิดจากปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ อุบัติเหตุ และปฏิกิริยาเคมี เช่น พายุ น้ำท่วม ไฟป่า แผ่นดินไหว ดินถล่ม ระเบิดและเพลิงไหม้

๒. ภัยอันตรายอันเกิดจากการกระทำของมนุษย์ จำแนกออกได้เป็น ๒ ประเภท คือ การกระทำโดยเปิดเผยและการกระทำโดยทางลับ

๒.๑ การกระทำโดยเปิดเผย ได้แก่ การกระทำซึ่งหน้า มักจะใช้กำลังและ/หรืออาวุธเป็นองค์ประกอบ เช่น การก่อความไม่สงบ การก่อจลาจล และการโจมตีของกองกำลังต่างชาติ

๒.๒ การกระทำโดยทางลับ ได้แก่ การแทรกซึมแอบแฝงเข้ามาก่อภัยอันตรายขึ้น การกระทำโดยปิดบังซ่อนเร้น อำพรางไม่ให้ผู้ถูกกระทำทราบ เช่น การโจรกรรม การบ่อนทำลาย การก่อวินาศกรรม และการก่อการร้าย เป็นต้น

การรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับสถานที่ที่จะต้องพิจารณาหาวิธีการป้องกัน หรือลดความเสียหายอย่างมีประสิทธิภาพต่อภัยอันตรายดังกล่าวในทุกกรณี โดยคำนึงถึงภัยอันตรายอันเกิดจากการกระทำของมนุษย์เป็นหลัก รวมทั้งภัยอันตรายอันเกิดจากการขาดวินัยและจิตสำนึกในการรักษาความปลอดภัยหรือเป็นการกระทำโดยจงใจ ซึ่งได้แก่ ความประมาทเลินเล่อ ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ความสะเพร่า มั่งง่าย ความเกียจคร้าน และย่อหย่อนต่อหน้าที่หรือเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว รวมถึงพิจารณาถึงปัจจัยเสี่ยงอื่น ๆ เช่น ที่ตั้งของหน่วยงานว่าเป็นจุดเสี่ยงต่อการก่อเหตุอย่างไรหรือไม่ หน่วยงานมีที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีการเคลื่อนไหวชุมนุมสาธารณะเป็นประจำหรือตั้งอยู่ในพื้นที่ที่ใช้เป็นจุดรวมตัวของกลุ่มผู้ชุมนุม ซึ่งจะต้องพิจารณาจัดทำแผนการรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับสถานที่เพื่อเป็นการป้องกันและลดภัยอันตรายดังกล่าว

การจัดทำแผนการรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับสถานที่

การจัดทำแผนการรักษาความปลอดภัยสถานที่หน่วยงานของรัฐแต่ละแห่งย่อมมีความแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อม ความเสี่ยงที่เผชิญอยู่ ดังนั้น เพื่อให้การจัดทำแผนการรักษาความปลอดภัยในแต่ละหน่วยงานเป็นไปอย่างเหมาะสม สอดคล้องและ ครอบคลุมสถานการณ์ และเพื่อให้ผู้ปฏิบัติสามารถปฏิบัติได้จริง หน่วยงานของรัฐควรพิจารณาจาก

๑. ระดับความสำคัญของหน้าที่และภารกิจ ความรับผิดชอบของหน่วยงานของรัฐ

๒. สภาพแวดล้อมและสถานการณ์ที่เผชิญอยู่ ได้แก่ ลักษณะภูมิศาสตร์และทำเลที่ตั้ง หน่วยงานของรัฐ อุดมการณ์หรือทัศนคติของประชาชนในพื้นที่นั้น ตลอดจนพฤติการณ์ที่อาจเป็นภัยของฝ่ายตรงข้าม

๓. ข่าวสาร สิ่งบอกเหตุ และการแจ้งเตือนภัย ตลอดจนการสนับสนุนช่วยเหลือที่อาจขอรับจากหน่วยงานของรัฐแห่งอื่น
  ๔. จำนวนเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงาน และเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย ซึ่งขึ้นอยู่กับขนาดของอาคาร สถานที่ และพื้นที่ที่ต้องควบคุมดูแล
  ๕. งบประมาณสำหรับการรักษาความปลอดภัยและการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น
  ๖. การติดต่อสื่อสารภายในหน่วยงาน และกับหน่วยงานของรัฐแห่งอื่น
  ๗. การรายงานผลการสำรวจหรือการตรวจสอบการรักษาความปลอดภัยต่อผู้บังคับบัญชา หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย
  ๘. การทบทวนและซักซ้อมแผนการรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับสถานที่ ซึ่งรูปแบบการซ้อมแผนมีหลายระดับ ทั้งการซ้อมแผนบนโต๊ะ (Table Top Exercise : TTX) การฝึกซ้อมเฉพาะหน้าที่ (Functional Exercise) การฝึกซ้อมเต็มรูปแบบ (Full-Scale Exercise) ให้เป็นดุลพินิจของหัวหน้าหน่วยงานของรัฐพิจารณาดำเนินการตามความเหมาะสม
- ทั้งนี้ การฝึกซ้อมโดยส่วนใหญ่เน้นฝึกซ้อมภัยที่สามารถดำเนินการฝึกซ้อมได้ เช่น อัคคีภัย โดยรูปแบบการฝึกซ้อมนั้น อาจทำได้ทั้ง ๓ ระดับ พิจารณาจากความเหมาะสม เวลาที่ใช้ งบประมาณ สถานการณ์ความเสี่ยง โดยกำหนดให้หน่วยงานที่ดำเนินการซ้อมแผน บันทึกลงและสรุปบทเรียนที่ได้จากการซักซ้อมไว้ด้วย เพื่อให้องค์กร ปรก. ได้นำมาพิจารณาและใช้เป็นข้อมูลเพื่อปรับปรุงระเบียบฯ ต่อไป

การกำหนดมาตรการการรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับสถานที่

หน่วยงานของรัฐควรพิจารณากำหนดมาตรการการรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับสถานที่ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการดังนี้

๑. กำหนดพื้นที่ที่มีการรักษาความปลอดภัย โดยกำหนดขอบเขตที่แน่ชัดในการควบคุมการเข้า-ออก
๒. ใช้เครื่องกีดขวาง เพื่อป้องกัน ชัดขวางหรือหน่วงเหนี่ยวบุคคลและยานพาหนะที่ไม่มีสิทธิเข้าไปในพื้นที่ที่มีการรักษาความปลอดภัย
๓. จัดให้มีระบบแสงสว่างเพื่อปกป้องพื้นที่ที่มีความสำคัญ และเพิ่มประสิทธิภาพในการตรวจสอบพื้นที่
๔. จัดให้มีระบบสัญญาณเตือนภัยสำหรับตรวจและเตือนให้ทราบ เมื่อมีการเข้าใกล้หรือการล่องล่ำเข้ามาในพื้นที่ที่มีการรักษาความปลอดภัย
๕. ควบคุมบุคคลเพื่อตรวจสอบให้ทราบว่าบุคคลที่ได้รับอนุญาตให้ผ่านเข้าพื้นที่ที่มีการรักษาความปลอดภัย พื้นที่ควบคุม หรือพื้นที่หวงห้าม
๖. ควบคุมยานพาหนะ เพื่อให้ทราบว่ายานพาหนะใดได้รับอนุญาตให้ผ่านเข้าในพื้นที่ที่มีการควบคุมและมีบันทึกเป็นหลักฐานการเข้า-ออก

๗. จัดให้มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยสถานที่ ประกอบด้วย

- ๗.๑ เจ้าหน้าที่เวรรักษาความปลอดภัยประจำวัน
- ๗.๒ นายตรวจเวรรักษาความปลอดภัยประจำวัน
- ๗.๓ ยามรักษาการณ์และเจ้าหน้าที่อื่น ๆ

เพื่อปฏิบัติหน้าที่รักษาความปลอดภัยสถานที่ให้มีประสิทธิภาพ

๘. การป้องกันอัคคีภัย โดยต้องวางแผนและกำกับดูแลให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎกระทรวง และมติคณะรัฐมนตรี ตลอดจนคำสั่งของทางราชการที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้^๖

๙. จัดให้มีอุปกรณ์เกี่ยวกับมาตรการรักษาความปลอดภัย ตามความจำเป็นในการ ปฏิบัติภารกิจของหน่วยงานของรัฐ

การสำรวจหรือการตรวจสอบการรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับสถานที่

การสำรวจ หมายถึง การศึกษาในขั้นเริ่มแรกต่อสถานที่ที่ไม่เคยวางมาตรการการรักษาความปลอดภัยไว้ก่อนเลย หรือเมื่อกำหนดสถานที่สำหรับปฏิบัติราชการขึ้นใหม่ หรือเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงสถานที่ทำงานใหม่ หรือเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงภารกิจของส่วนราชการนั้น ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลต่าง ๆ ที่จำเป็นตลอดจนศึกษาสภาพแวดล้อมทุกชนิดที่อาจส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของส่วนราชการนั้น ๆ เพื่อนำมาวิเคราะห์และพิจารณาวางมาตรการการรักษาความปลอดภัยให้แก่สถานที่นั้น ๆ ตามหลักการ กฎ ระเบียบ เพื่อให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

การตรวจสอบ หมายถึง การศึกษาทบทวนเพื่อให้ทราบถึงอุปสรรค ข้อบกพร่องหรือจุดอ่อนทั้งหมดในการดำเนินมาตรการการรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับสถานที่ที่ได้กำหนดขึ้นแล้ว เพื่อพิจารณาหาวิธีแก้ไขปรับปรุงให้รัดกุมเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นกว่าเดิม และ/หรือเพื่อขจัดปัญหาต่าง ๆ ที่ตรวจพบให้หมดสิ้นไป

ขั้นตอนการสำรวจ/การตรวจสอบ

เพื่อให้การสำรวจหรือการตรวจสอบการรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับสถานที่เป็นไป โดยถูกต้องและมีประสิทธิภาพจะต้องดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

๑. ขั้นวางแผน

เจ้าหน้าที่ควบคุมการรักษาความปลอดภัยเป็นผู้วางแผนและกำหนดแนวปฏิบัติในการสำรวจหรือการตรวจสอบโดยละเอียด โดยใช้การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ภัยคุกคาม ความเสี่ยง โอกาสที่จะเกิดการละเมิดการรักษาความปลอดภัย หลักฐานในการปฏิบัติและข้อบกพร่องที่มีมาแล้ว เป็นแนวทางว่าจะสำรวจหรือตรวจสอบเรื่องใดบ้าง และกำหนดแบ่งหน้าที่มอบหมายผู้ปฏิบัติ โดยกำหนดรายละเอียดสถานที่ ห้วงเวลาในการสำรวจหรือตรวจสอบ ตลอดจนวิธีการดำเนินการ ฯลฯ

^๖ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันอัคคีภัย อาทิ พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.๒๕๕๐ พระราชบัญญัติป้องกันและระงับอัคคีภัย พ.ศ.๒๕๔๒ ประกาศคณะกรรมการแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์เรื่อง การป้องกันและการระงับอัคคีภัยในสถานประกอบการ เพื่อความปลอดภัยในการทำงานสำหรับพนักงาน พ.ศ.๒๕๓๕ เป็นต้น

กรณีหน่วยงานของรัฐส่วนย่อยให้พิจารณาถึงระดับความสำคัญของภารกิจหน่วยงานของรัฐส่วนย่อยนั้น เพื่อกำหนดมาตรการป้องกันให้เหมาะสม

นอกจากนี้ ต้องพิจารณาถึงผลกระทบจากภัยอันตรายที่เกิดจากภัยธรรมชาติ อุบัติเหตุ สถานการณ์การก่อการร้าย การก่อความไม่สงบ ชัดความสามารถของฝ่ายตรงข้ามในสถานการณ์ปัจจุบันโดยนำมาประกอบการพิจารณาการกำหนดมาตรการการรักษาความปลอดภัยให้เหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

๒. ขั้นการปฏิบัติ

ถ้าเป็นการสำรวจ ผู้รับมอบหน้าที่จะต้องสำรวจพื้นที่ อาคารสถานที่ ระบบการปฏิบัติงานโดยละเอียด ฯลฯ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการตามแผน ถ้าเป็นการตรวจสอบ ผู้รับมอบหน้าที่จะต้องตรวจสอบมาตรการการรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับสถานที่ที่วางไว้แล้ว ประกอบกับพื้นที่ อาคารสถานที่ ระบบการปฏิบัติงาน ฯลฯ เพื่อจะได้ทราบว่าประสิทธิภาพเหมาะสมกับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อม ความสำคัญของภารกิจและขีดความสามารถในการรักษาความปลอดภัยของหน่วยงานของรัฐนั้นหรือไม่ มีปัญหา อุปสรรค ข้อขัดข้องและข้อบกพร่องในทางปฏิบัติหรือไม่ ใดๆ ควรแก้ไขปรับปรุงเรื่องใด อย่างไร

๓. ชั้นรายงาน

เมื่อได้ข้อมูลต่าง ๆ และนำมาวิเคราะห์ตามหลักการที่กำหนดไว้ในระเบียบแล้ว ให้กำหนดแนวทางปฏิบัติ และ/หรือวิธีแก้ไขปรับปรุงมาตรการการรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับสถานที่ จากนั้นจัดทำรายงานการสำรวจหรือการตรวจสอบเสนอหัวหน้าหน่วยงานของรัฐเจ้าของสถานที่เพื่อรับทราบและพิจารณาดำเนินการต่อไป รายงานการสำรวจจะประกอบด้วยข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้มาจากการสำรวจข้อเสนอแนะในการวางระเบียบ และกำหนดมาตรการการรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับสถานที่ที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมที่สุดกับสำคัญของภารกิจและขีดความสามารถของหน่วยงานของรัฐนั้น สำหรับรายงานการตรวจสอบจะต้องชี้ให้เห็นปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับอุปสรรค ข้อบกพร่อง และจุดอ่อนในด้านมาตรการการรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับสถานที่ และการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย ฯลฯ พร้อมด้วยข้อเสนอเกี่ยวกับวิธีแก้ไขปรับปรุงมาตรการการรักษาความปลอดภัย ตลอดจนการดัดแปลงแก้ไขสถานที่ให้มั่นคงและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ระเบียบฯ ปัจจุบันกำหนดให้หน่วยงานของรัฐ ต้องดำเนินการฝึกซ้อมแผนด้านการรักษาความปลอดภัยสถานที่อย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง โดยเมื่อดำเนินการฝึกซ้อมแล้วควรจัดทำรายงานนำเสนอผู้บังคับบัญชารับทราบผลการฝึกซ้อม และเสนอข้อพิจารณา ข้อคิดเห็นต่าง ๆ ประกอบการรายงาน และนำข้อสั่งการมาปรับปรุงมาตรการรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับสถานที่ให้มีประสิทธิภาพรองรับภัยคุกคามขององค์กร หรือหน่วยงาน ได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ ในการฝึกซ้อมควรณรงค์ให้เจ้าหน้าที่ภายในหน่วยงานได้ร่วมกันรับรู้ รับทราบ และฝึกซ้อมให้เป็นไปตามแนวทางที่กำหนดไว้

ข้อควรพิจารณาในการสำรวจหรือตรวจสอบ

๑. ความสำคัญและสถานะของหน่วยงาน

๑.๑ ความสำคัญของภารกิจและความเกี่ยวข้องระหว่างหน่วยงานกับผลประโยชน์แห่งชาติทั้งทางด้านการเมือง การทหาร เศรษฐกิจ และสังคม

๑.๒ ลักษณะการใช้งานพื้นที่ภายในหน่วยงาน

๑.๒.๑ เป็นหน่วยงานลักษณะเปิด คือ มีพื้นที่สำหรับติดต่อกับ

บุคคลภายนอกเป็นประจำ

๑.๒.๒ เป็นหน่วยงานที่มีลักษณะเปิด และกำหนดให้พื้นที่บางส่วนเป็นพื้นที่ควบคุม และหรือ/พื้นที่หวงห้าม

๑.๒.๓ เป็นหน่วยงานที่มีทั้งพื้นที่ควบคุม และพื้นที่หวงห้าม

๑.๓ จำนวนเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย เครื่องมือเครื่องใช้และอาวุธ (ถ้ามี) ที่ใช้ในการรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับสถานที่ ตลอดจนแนวทางในการขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐแห่งอื่น

๑.๔ การฝึกอบรมและการซ่อมแผนการรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับสถานที่ การกำหนดผู้รับผิดชอบ และแนวทางในการประสานการปฏิบัติตามแผนการรักษาความปลอดภัย สถานที่กับแผนงานอื่น ๆ ภายในหน่วยงาน

๒. ลักษณะภูมิประเทศและสภาพแวดล้อม

๒.๑ ลักษณะทางธรรมชาติของภูมิประเทศโดยรอบที่ตั้งของหน่วยงาน

๒.๑.๑ หน่วยงานตั้งอยู่เป็นเอกเทศ

๒.๑.๒ หน่วยงานใช้พื้นที่ร่วมกับหน่วยงานของรัฐแห่งอื่น

๒.๑.๓ หน่วยงานใช้พื้นที่ของเอกชน

ทั้งนี้ เพื่อประเมินความสามารถของฝ่ายตรงข้ามในการใช้พื้นที่บริเวณใกล้เคียงเฝ้าตรวจการเคลื่อนไหวภายในหน่วยงาน

๒.๒ การประเมินภัยคุกคามด้วยการตรวจตราสอดส่องความเคลื่อนไหวบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่อยู่โดยรอบหรือที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงที่ตั้งหน่วยงานที่อาจเป็นภัย เช่น องค์กรสมาคม สโมสร โรงงาน ร้านค้า สวนสาธารณะ เป็นต้น

๒.๓ ความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานกับมวลชนแวดล้อม เพื่อพิจารณาแนวโน้มที่ประชาชนที่พักอาศัยในบริเวณใกล้เคียงมีความเคลื่อนไหวหรือแสดงท่าทีน่าสงสัยว่าอาจเป็นภัยแก่หน่วยงาน ตลอดจนพิจารณาถึงวัฒนธรรมหรือประเพณีของประชาชนในพื้นที่ ปัญหาเรื่องเชื้อชาติของชนกลุ่มน้อย หรือปัญหาขัดแย้งทางด้านทัศนคติและผลประโยชน์ของคนบางกลุ่มที่มีต่อเจ้าหน้าที่ของทางราชการและรัฐบาล เช่น การนัดหยุดงาน การปลุกระดม การชุมนุมประท้วง การแสดงประชามติ เป็นต้น ซึ่งอาจกลายเป็นชนวนของความไม่สงบ และลุกลามเป็นอันตรายต่อหน่วยงาน

๒.๔ ระดับความรุนแรงของการก่อเหตุร้ายในพื้นที่ใกล้เคียงและบริเวณโดยรอบที่ตั้งของหน่วยงานและวิธีการในการก่อเหตุร้าย

๓. มาตรการการรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับสถานที่ หน่วยงานของรัฐพิจารณาดำเนินการ ดังนี้

๓.๑ กำหนดพื้นที่ที่มีการรักษาความปลอดภัย

พื้นที่ที่มีการรักษาความปลอดภัย คือ พื้นที่ที่มีการกำหนดขอบเขตอย่างชัดเจน ซึ่งมีข้อจำกัดและการควบคุมการผ่านเข้า-ออกเป็นพิเศษ มีความมุ่งหมายเพื่อจะพิทักษ์รักษาสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการ บุคลากรในหน่วยงาน ทรัพย์สินของทางราชการให้ปลอดภัย โดยกำหนดมาตรการการรักษาความปลอดภัยในแต่ละพื้นที่ให้มีระดับแตกต่างกันตามความสำคัญ

การกำหนดพื้นที่ที่มีการรักษาความปลอดภัยควรดำเนินการดังนี้

๓.๑.๑ กำหนดให้มี “พื้นที่ควบคุม” หมายถึง พื้นที่ที่อยู่ติดหรือที่อยู่โดยรอบ “พื้นที่หวงห้าม” ภายในเขต “พื้นที่ควบคุม” ต้องกำหนดระเบียบการควบคุมบุคคลและยานพาหนะ เพื่อช่วยกั้นกรองเสียชั้นหนึ่งก่อนที่จะให้เข้าถึง “พื้นที่หวงห้าม”

๓.๑.๒ กำหนดให้มี “พื้นที่หวงห้าม” หมายถึง พื้นที่ที่มีการพิทักษ์รักษาสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการ บุคคลสำคัญ ทรัพย์สินของทางราชการ โดย “พื้นที่หวงห้าม” แบ่งเป็น

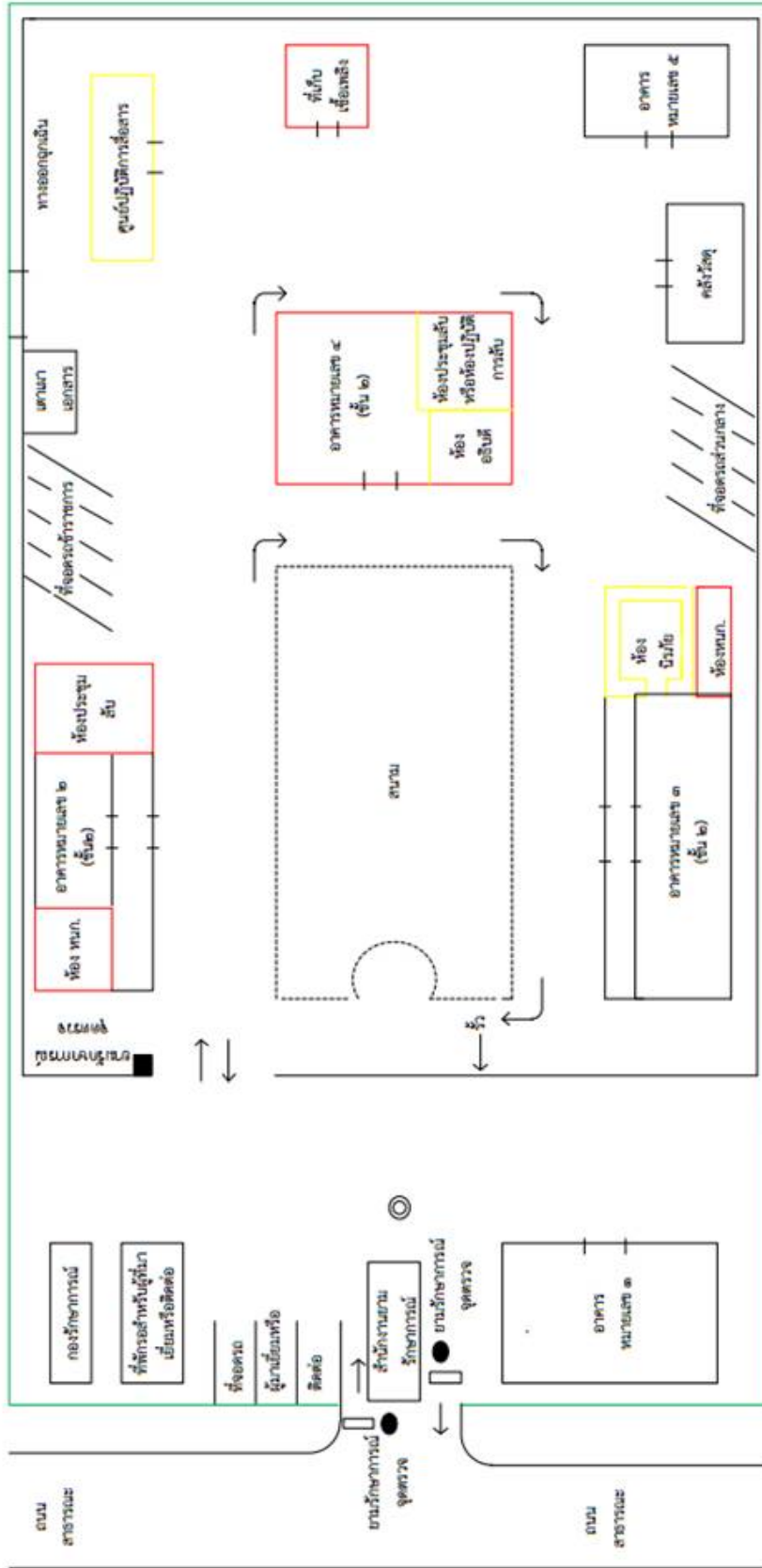
๓.๑.๒.๑ “เขตหวงห้ามเฉพาะ” คือ เขตพื้นที่ซึ่งมีสิ่งที่เป็นความลับ บุคคล หรือทรัพย์สินสำคัญ ซึ่งจะต้องพิทักษ์รักษา บุคคลที่ผ่านเข้า-ออกพื้นที่นี้จะต้องได้รับอนุญาต หรือได้รับความไว้วางใจในการเข้าถึงพื้นที่ หรือหากไม่มีการกำหนดสิทธิในการเข้า-ออกพื้นที่ จำเป็นต้องจัดเจ้าหน้าที่ควบคุมดูแลและกำหนดระเบียบภายในเป็นการเฉพาะ “เขตหวงห้ามเฉพาะ” ได้แก่ คลังน้ำมัน ชุมสายโทรศัพท์ ห้องปฏิบัติงานของผู้บริหารระดับสูง เป็นต้น

๓.๑.๒.๒ “เขตหวงห้ามเด็ดขาด” คือ เขตพื้นที่ซึ่งมีสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการ รวมถึงบุคคลสำคัญ หรือทรัพย์สินอันสำคัญยิ่งที่จะต้องพิทักษ์รักษาการผ่านเข้า-ออกพื้นที่ดังกล่าว ทำให้สามารถเข้าถึงสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการ บุคคลสำคัญหรือ ทรัพย์สินอันสำคัญได้โดยตรง จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องกำหนดระเบียบปฏิบัติในการผ่านเข้า-ออกเขตดังกล่าว บุคคลที่จะผ่านเข้า-ออก ต้องได้รับอนุญาต หรือได้รับความไว้วางใจในระดับที่กำหนดไว้เท่านั้น “เขตหวงห้ามเด็ดขาด” เช่น ศูนย์ปฏิบัติการสื่อสาร ห้องปฏิบัติการระบบคอมพิวเตอร์ประมวลผล ห้องปฏิบัติงานของหัวหน้าหน่วยงานของรัฐ เป็นต้น

การที่จะกำหนดหรือจำแนกพื้นที่และบริเวณใดของหน่วยงานของรัฐให้เป็นพื้นที่ที่มีการรักษาความปลอดภัยระดับต่าง ๆ นั้น จะต้องถือความสำคัญของภารกิจของหน่วยงาน ความสำคัญของบุคลากรภายในหน่วยงาน ทรัพย์สินของรัฐ สิ่งที่เป็นความลับของทางราชการ หรือสิ่งที้อาจจะเป็นอันตรายหรือก่อความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อประเทศชาติและประชาชน ซึ่งอยู่ในความครอบครองหรือความรับผิดชอบของหน่วยงานของรัฐที่มีอยู่ในพื้นที่นั้น ๆ เป็นแนวทางในการพิจารณา นอกจากนี้ ในบางกรณีอาจต้องนำปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ มาพิจารณาประกอบอีกด้วย เช่น ลักษณะ/ระดับของภัยคุกคามจากชุมชนแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้นต่อหน่วยงาน การตกเป็นเป้าหมายของกลุ่มผู้ชุมนุม เป็นต้น

กรณีตัวอย่าง พื้นที่ที่มีการรักษาความปลอดภัย แสดงให้เห็นการกำหนดขอบเขตพื้นที่ที่มีการรักษาความปลอดภัย และการจำแนกระดับมาตรการการรักษาความปลอดภัยภายในพื้นที่ของหน่วยงานของรัฐแห่งหนึ่ง ซึ่งมีการกิจสำคัญแต่จำเป็นที่จะต้องติดต่อกับบุคคลภายนอกจำนวนมาก (ผังภาพที่ ๑) หน่วยงานมีการกำหนดพื้นที่ควบคุม และกำหนดพื้นที่สำหรับบุคคลภายนอกและยานพาหนะผ่านเข้า- ออกเพื่อเป็นสถานที่ติดต่อ โดยพื้นที่ดังกล่าวถือเป็นพื้นที่ทั่วไปอยู่นอกพื้นที่ควบคุม แต่ให้อยู่ในความรับผิดชอบกำกับดูแลอย่างใกล้ชิดของยามรักษาการณ์หรือเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยสถานที่ อย่างไรก็ตาม กรณีบุคคลภายนอกและยานพาหนะที่จะผ่านเข้าไปในพื้นที่ควบคุมต้องผ่านการตรวจสอบตามระเบียบและได้รับอนุญาตก่อน

ตัวอย่างพื้นที่ที่มีการรักษาความปลอดภัย แสดงพื้นที่ควบคุมเชิงครอบคลุมบางส่วนของพื้นที่ที่มีการรักษาความปลอดภัย

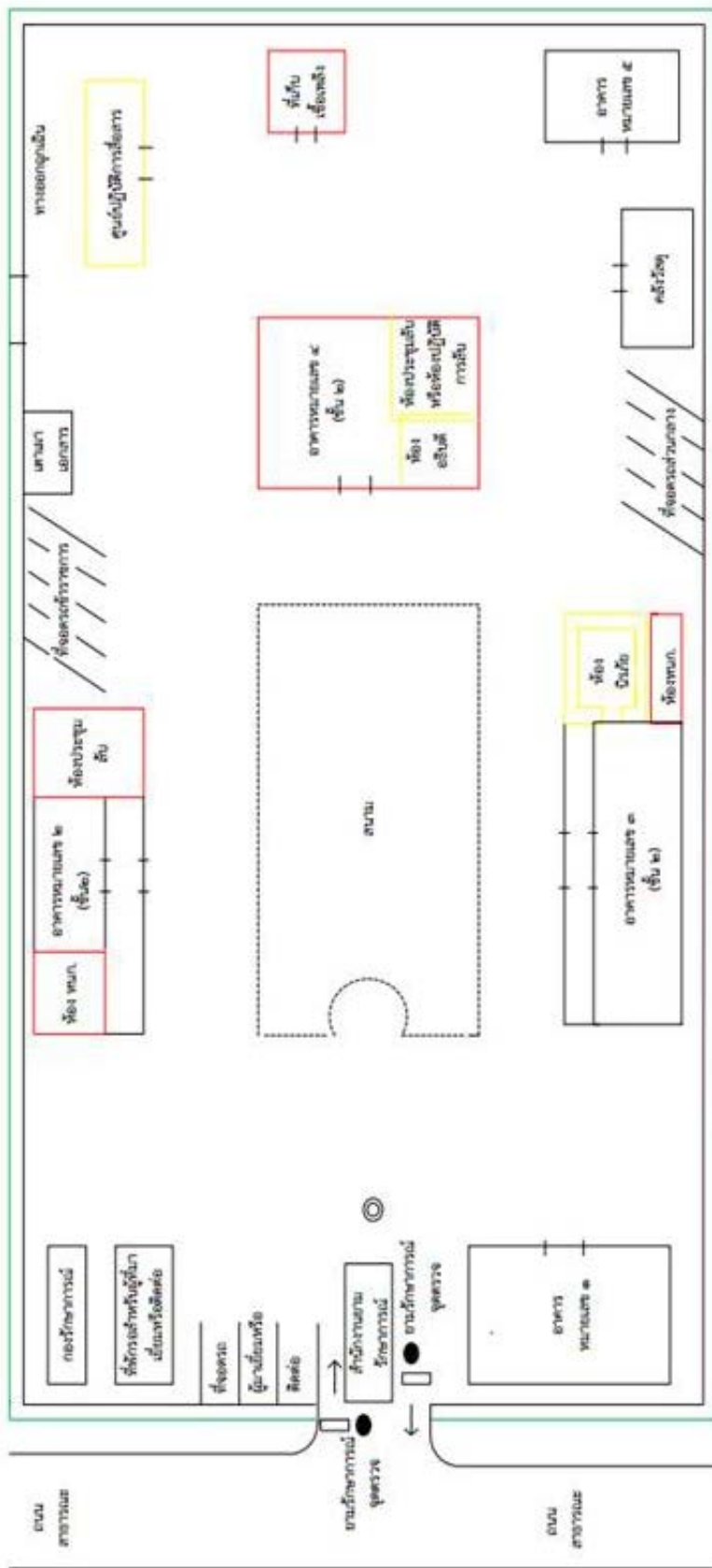

(ผังภาพที่ ๑)

- หมายเหตุ**
- พื้นที่ที่มีการรักษาความปลอดภัย (Restricted area)
  - พื้นที่ควบคุม (Controlled area)
  - เขตหวงห้ามเฉพาะ (Limited area)
  - เขตหวงห้ามเด็ดขาด (Exclusion area)

เปรียบเทียบเท่ากับความลับชั้น “ลับ”
 เปรียบเทียบเท่ากับความลับชั้น “ลับมาก” หรือ “ลับ”
 เปรียบเทียบเท่ากับความลับชั้น “ลับที่สุด”

ตัวอย่างพื้นที่ที่มีการรักษาความปลอดภัย แสดงพื้นที่ควบคุมเพิ่มเติมที่มีการรักษาความปลอดภัย

หมายเหตุ

- พื้นที่ที่มีการรักษาความปลอดภัย (Restricted area)
- พื้นที่ควบคุม (Controlled area)
- เขตหวงห้ามเฉพาะ (Limited area)
- เขตหวงห้ามเด็ดขาด (Exclusion area)

เปรียบเทียบเท่ากับความเสี่ยงชั้น "ต่ำ"

เปรียบเทียบเท่ากับความเสี่ยงชั้น "ปานกลาง" หรือ "ต่ำ"

เปรียบเทียบเท่ากับความเสี่ยงชั้น "ต่ำที่สุด"

(ผังภาพที่ ๒)

(ผังภาพที่ ๒) หน่วยงานเป็นหน่วยงานที่มีภารกิจที่สำคัญ มีทรัพย์สินของทางราชการที่ต้องพิทักษ์รักษาเป็นมูลค่าสูง หรือเป็นหน่วยงานด้านความมั่นคง หน่วยงานที่มีความสำคัญทางโครงสร้างพื้นฐานของชาติ เช่น หน่วยงานด้านสาธารณสุข หน่วยงานด้านพลังงาน หน่วยงานด้านสาธารณสุข หน่วยงานด้านวิทยาศาสตร์ หน่วยงานด้านระบบสื่อสารและสารสนเทศ เป็นต้น อาจต้องกำหนดพื้นที่ปฏิบัติงานเป็นพื้นที่ควบคุมทั้งหมด

๓.๒ แสดงอาณาเขตและใช้เครื่องกีดขวาง

การแสดงอาณาเขตและการติดตั้งเครื่องกีดขวาง เพื่อเป็นการแสดงขอบเขตพื้นที่ของหน่วยงาน ให้บุคคลภายนอกได้ทราบว่าเป็นพื้นที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงาน การผ่านเข้า-ออกพื้นที่จะต้องปฏิบัติตามระเบียบหรือมาตรการการรักษาความปลอดภัยสถานที่ที่กำหนดไว้

เครื่องกีดขวาง คือ เครื่องมือที่ใช้ป้องกัน ชัดขวาง หรือหน่วงเหนี่ยวบุคคล สัตว์ หรือยานพาหนะที่ไม่มีสิทธิเข้าไปในพื้นที่ที่มีการรักษาความปลอดภัย โดยใช้เครื่องกีดขวางเป็นแนวเขตของพื้นที่ ก่อให้เกิดสภาพทางจิตวิทยา และทางวัตถุ ทำให้บุคคลภายนอกไม่กล้าบุกรุก หรือใช้เพื่อหน่วงเหนี่ยวการบุกรุก เพื่อให้ยามรักษาการณ์ หรือเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยมีโอกาสดูตรวจพบ ระวังยับยั้ง หรือควบคุม จับกุมได้ อีกทั้งเป็นการลดจำนวนเจ้าหน้าที่ยามรักษาการณ์ และเป็นอุปกรณ์ช่วยควบคุมและตรวจสอบบุคคลหรือยานพาหนะที่จะผ่านเข้า-ออก ต้องผ่านเข้า-ออกเฉพาะทางที่กำหนดไว้ เครื่องกีดขวางโดยทั่วไปแบ่งเป็น ๒ ชนิด คือ

๑) เครื่องกีดขวางตามธรรมชาติ เช่น ทะเล แม่น้ำ คูคลอง ที่ได้ดัดแปลงให้เป็นประโยชน์ในการขวางกั้น

๒) เครื่องกีดขวางที่ประดิษฐ์ขึ้น เช่น กำแพง แนวรั้ว ไม้กระดก แผงเหล็กล้อเลื่อน ลวดหีบเพลง งาแซง เป็นต้น

วัตถุประสงค์หลักในการพิจารณาติดตั้งเครื่องกีดขวาง เพื่อมิให้มีการบุกรุกของผู้ไม่มีอำนาจหน้าที่ โดยการแสดงอาณาเขตโดยรอบหน่วยงานของรัฐให้เห็นอย่างเด่นชัด ทั้งนี้ลักษณะและสภาพของรั้วหรือแนวกำแพงควรมีความมั่นคงแข็งแรงและสูงพอที่จะป้องกันการล่องล้ำด้วยวิธีต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ป้องกันการมุดลอดและการปีนข้าม เป็นต้น รวมทั้งควรจัดให้มีพื้นที่โล่งแจ้งทั้งทางด้านนอกและในของแนวรั้วหรือกำแพง เพื่อให้ยามรักษาการณ์หรือเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยสามารถสังเกตการณ์ได้สะดวก และควรกำหนดมาตรการเสริมเพิ่มเติมจากการเฝ้าตรวจด้วยสายตา เช่น การติดตั้งระบบโทรทัศน์วงจรปิด

นอกจากนี้ ควรพิจารณาองค์ประกอบอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น ช่องทางพิเศษที่ฝ่ายตรงข้ามอาจใช้เป็นเส้นทางเข้าสู่พื้นที่ อาทิ ท่อระบายน้ำ ทางรถไฟ หรือถนนสาธารณะที่ผ่านเข้ามาในที่ตั้งของหน่วยงาน การแบ่งใช้พื้นที่ภายในหน่วยงานเป็นที่พักสำหรับเจ้าหน้าที่และครอบครัวหรือบุคคลอื่นพักอาศัย เพื่อกำหนดมาตรการการรักษาความปลอดภัยสถานที่ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

๓.๓ ระบบแสงสว่าง

การจัดให้มีระบบแสงสว่าง เพื่อให้ยามรักษาการณ์หรือเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยสามารถมองเห็นบริเวณรั้วและเขตหวงห้ามต่าง ๆ โดยชัดเจนในเวลากลางคืนหรือในยามทัศนวิสัยไม่แจ่มชัด ป้องกันพื้นที่ที่อับแสงจากสายตา เพื่อสังเกตการณ์ผู้บุกรุกเข้ามาในหน่วยงาน การให้แสงสว่างมี ๒ วิธี คือ

๓.๓.๑ การใช้แสงส่องโดยตรง คือ การพุ่งแสงสว่างส่องไปยังจุดใดจุดหนึ่งที่ต้องการ เช่น ที่ตัวอาคาร แนวรั้ว หรือประตู เป็นต้น

๓.๓.๒ การใช้แสงส่องกระจายรอบตัว ทำให้มีความสว่างทั่วบริเวณ ดวงไฟควรรอยู่ในระดับสูงพอที่จะช่วยให้มองเห็นเครื่องกีดขวางต่าง ๆ ได้ชัด ในกรณีที่แนวรั้วเป็นแบบทึบ ต้องจัดให้มีแสงสว่างส่องให้เห็นได้ทั้งสองด้าน และต้องให้รัศมีแสงสว่างของดวงไฟดวงหนึ่งทับเลยเข้าไปในรัศมีของดวงไฟข้างเคียง เพื่อมิให้มีพื้นที่อับแสงระหว่างรัศมีดวงไฟ

ในการนี้ ควรติดตั้งระบบการให้แสงสว่างสำรองหากอุปกรณ์เกี่ยวกับระบบแสงสว่างชำรุดเสียหายหรือกรณีที่กระแสไฟฟ้าขัดข้อง รวมทั้งการกำหนดให้มีการใช้ไฟฟ้าจากเครื่องกำเนิดไฟฟ้าของหน่วยงานหากมีความจำเป็นในการรักษาความปลอดภัยสถานที่

๓.๔ ระบบสัญญาณแจ้งภัย

ระบบสัญญาณแจ้งภัย คือ วิธีการใช้เครื่องมือทางเทคนิคสำหรับตรวจและแจ้งให้ทราบ เมื่อมีการเข้าใกล้หรือล่วงล้ำเข้ามาในพื้นที่รักษาความปลอดภัย ระบบสัญญาณแจ้งภัยนี้อาจเป็นเครื่องมือเทคนิคทางอิเล็กทรอนิกส์ ทางไฟฟ้า หรือทางเครื่องกล เช่น แผ่นโลหะ เส้นลวด คลื่นแสง คลื่นเสียง อุปกรณ์ตรวจจับคลื่นความร้อน เป็นต้น โดยอุปกรณ์จะทำงานส่งสัญญาณเมื่อมีผู้บุกรุก

ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยสถานที่ ควรทราบถึงรายละเอียดของระบบสัญญาณแจ้งภัย จุดติดตั้ง ตรวจสอบความพร้อมใช้งานตามห้วงเวลา แหล่งพลังงานสำหรับระบบสัญญาณแจ้งภัย และแหล่งพลังงานสำรองฉุกเฉินกรณีกระแสไฟฟ้าขัดข้อง รวมทั้งกำหนดให้มีระเบียบปฏิบัติเมื่อสัญญาณแจ้งภัยทำงาน

๓.๕ การควบคุมบุคคล

การควบคุมบุคคลผ่านเข้าออกพื้นที่ที่มีการรักษาความปลอดภัยแต่ละพื้นที่ หรือแต่ละเขต จะต้องยึดหลัก “การให้ศัตรูอยู่ภายนอก” และ “การจำกัดให้ทราบเท่าที่จำเป็น” โดยยึดหลักเกณฑ์คือ

๑) ระดับความไว้วางใจให้เข้าถึงชั้นความลับที่เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือบุคคลผู้นั้นได้รับอนุมัติ ชั้นความลับของสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการที่เก็บรักษาอยู่ในพื้นที่ที่มีการรักษาความปลอดภัยในหน่วยงานของรัฐนั้น รวมถึงมูลค่าทรัพย์สินของทางราชการที่ต้องพิทักษ์รักษา

๒) การอนุมัติของผู้บังคับบัญชาให้บุคคลใดเข้าถึงหรือปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับ

เรื่องลับที่สุดหรือลับมากเป็นรายกรณี ซึ่งมีความจำเป็นต้องผ่านเข้า-ออกในพื้นที่ควบคุม หรือพื้นที่หวงห้ามเป็นครั้งคราวหรือจนกว่าจะยุติภารกิจ

โดยทั่วไปหน่วยงานของรัฐใช้บัตรผ่านและ/หรือบัตรแสดงตนเป็นหลักฐานแสดงว่าบุคคลใดมีสิทธิหรือได้รับอนุญาตให้ผ่านเข้าสู่พื้นที่ที่มีการรักษาความปลอดภัย พื้นที่ควบคุม หรือพื้นที่หวงห้าม และมีการบันทึกหลักฐานการผ่านเข้า-ออกประกอบด้วย

บัตรผ่าน คือ บัตรที่เจ้าหน้าที่ควบคุมการรักษาความปลอดภัย จัดทำขึ้นใช้สำหรับบุคคลทั้งบุคคลภายในและบุคคลภายนอก เพื่อแสดงสิทธิในการผ่านเข้า-ออกพื้นที่ควบคุม และพื้นที่หวงห้าม จำเป็นต้องใช้ควบคู่กับบัตรแสดงตน เป็นมาตรการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการรักษาความปลอดภัยบุคคล สิ่งที่เป็นความลับของทางราชการ และทรัพย์สินอันมีค่าที่อยู่ในพื้นที่ และจะนำบัตรผ่านออกนอกพื้นที่ที่มีการรักษาความปลอดภัยมิได้ อย่างไรก็ตาม หน่วยงานของรัฐ อาจจัดทำบัตรแสดงตนกับบัตรผ่านเป็นบัตรเดียวกันสำหรับเจ้าหน้าที่ภายในหน่วยงานได้เพื่อความสะดวก

สำหรับบุคคลภายนอกโดยทั่วไป ที่เข้ามาในพื้นที่ที่มีการรักษาความปลอดภัย เพื่อติดต่อราชการหรือเพื่อธุระอื่นใดเป็นครั้งคราว จะต้องแลกบัตรผ่านกับยามรักษาการณ์หรือดำเนินการตามระเบียบการรักษาความปลอดภัยสถานที่ที่แต่ละหน่วยงานกำหนดไว้ โดยขั้นตอนการแลกบัตรผ่าน เจ้าหน้าที่จะสอบถามวัตถุประสงค์ในการผ่านเข้า-ออกและบันทึกหลักฐานการผ่านเข้า-ออกเป็นลายลักษณ์อักษร

บัตรแสดงตน คือ บัตรที่เจ้าหน้าที่ควบคุมการรักษาความปลอดภัยสถานที่ จัดทำขึ้นสำหรับบุคคลภายในเพื่อพิสูจน์ทราบว่าเป็นเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานรัฐนั้น ๆ บางครั้งอาจผนวกสิทธิในการผ่านเข้า-ออกพื้นที่รวมอยู่ในบัตรเดียวกัน เช่น บัตรแสดงตนแบบ e-card สามารถใช้เป็นกุญแจรหัสสำหรับผ่านเข้าพื้นที่ควบคุมหรือพื้นที่หวงห้ามได้ ทั้งนี้ กรณีบุคคลภายนอกที่เข้ามาปฏิบัติงานในหน่วยงานเป็นประจำ เจ้าหน้าที่ควบคุมการรักษาความปลอดภัยสถานที่อาจจัดทำบัตรแสดงตนให้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพด้านการรักษาความปลอดภัย และแสดงให้เห็นว่าเป็นบุคคลภายนอกที่มาติดต่อราชการเป็นประจำ แต่ไม่ควรมอบสิทธิในการผ่านเข้า-ออกพื้นที่ควบคุม หรือหวงห้ามไว้ในบัตรแสดงตน สำหรับบัตรแสดงตนควรกำหนดให้กััดติดที่หน้าอกเสื้อ หรือที่กระเป๋าเสื้อหรือติดสายคล้องคอให้เห็นได้เด่นชัดตลอดเวลาที่อยู่ในหน่วยงาน เพื่อสะดวกต่อการตรวจสอบของยามรักษาการณ์หรือเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยสถานที่ บัตรแสดงตนมีความแตกต่างจากบัตรผ่าน คือ การจำแนกประเภทบุคคล ผู้ถือใช้ และการแสดงสิทธิในการผ่านเข้าพื้นที่ที่มีการรักษาความปลอดภัยต่าง ๆ ตามระดับความสำคัญ

หลักเกณฑ์ในการพิจารณาใช้บัตรแสดงตนเพียงอย่างเดียว หรือจะใช้บัตรผ่านควบคู่กันด้วยนั้น รวมทั้งการกำหนดมาตรการเมื่อเข้าพื้นที่ที่มีการรักษาความปลอดภัยระดับต่าง ๆ จะมีการแลกบัตรผ่านเพียงครั้งเดียวหรือหลายครั้ง ทั้งนี้ แล้วแต่ความมุ่งหมายของแต่ละหน่วยงาน โดยพิจารณาองค์ประกอบ ดังนี้

๑) ระเบียบหรือมาตรการสำหรับควบคุมเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานและบุคคลภายนอก ในการผ่านเข้า-ออกหน่วยงานของรัฐนั้น ทั้งในและนอกเวลาราชการ ผู้รับผิดชอบใน

การดำเนินการตรวจสอบและบันทึกหลักฐานการผ่านเข้า-ออก การจัดที่พักสำหรับผู้มาเยี่ยมหรือมาติดต่อราชการ

๒) การควบคุมบุคคลภายนอกที่นำอาหาร เครื่องดื่ม หรือสินค้าอื่น ๆ เข้ามาจำหน่ายหรือบริการในหน่วยงานของรัฐ การควบคุมและตรวจสอบบริภัณฑ์ ยุทธภัณฑ์ วัสดุเหลือใช้ที่จะนำออกจากหน่วยงานเพื่อการซ่อม การยืม การทำลาย หรือเพื่อวัตถุประสงค์อื่น

๓) การใช้บัตรผ่านสำหรับยานพาหนะเพื่อควบคุมการผ่านเข้า-ออกหน่วยงานของรัฐ และกำหนดวิธีตรวจตราสิ่งของที่นำเข้าและนำออกโดยยานพาหนะ การตรวจและบันทึกหลักฐานการผ่านเข้า-ออกของยานพาหนะ สิ่งของ และผู้โดยสารที่มาถึงยานพาหนะ ตลอดจนการจัดเจ้าหน้าที่เพื่อดำเนินการตรวจสอบยานพาหนะ สิ่งของและผู้โดยสาร

๔) กำหนดมาตรการควบคุมบุคคลในกรณีที่มีการก่อสร้าง ซ่อมแซม หรือรับส่งสิ่งของซึ่งกระทำเป็นครั้งคราว หรือเป็นการประจำในหน่วยงานของรัฐ

๕) การติดตั้งระบบกุญแจรหัสในการควบคุมเจ้าหน้าที่ในสังกัดที่ผ่านเข้าพื้นที่ที่มีการรักษาความปลอดภัยระดับต่าง ๆ กำหนดมาตรการควบคุมพื้นที่ที่มีความสำคัญในระดับสูง เช่น สถานที่ที่ปลอดภัยในการจัดทำและจัดเก็บข้อมูลข่าวสารลับที่สุดและลับมาก ตลอดจนเขตหวงห้ามต่าง ๆ

๓.๖ การควบคุมยานพาหนะ ในการผ่านเข้าสู่พื้นที่ที่มีการรักษาความปลอดภัย

ภายในหน่วยงานของรัฐ ควรเป็นไปอย่างมีขั้นตอนโดยอาจพิจารณา กำหนดมาตรการควบคุมยานพาหนะเป็นระเบียบปฏิบัติภายในหน่วยงาน หรือกำหนดมาตรการการรักษาความปลอดภัยสถานที่ ให้เหมาะสมดังนี้

๑) หน่วยงานของรัฐอาจกำหนดให้ผู้มาติดต่อแลกเปลี่ยนบัตรผ่านสำหรับยานพาหนะในการผ่านเข้าพื้นที่ ทั้งนี้ มาตรการในการแลกเปลี่ยนบัตรผ่านยานพาหนะขึ้นอยู่กับดุลพินิจของแต่ละหน่วยงานที่จะกำหนดให้เหมาะสมและไม่เป็นอุปสรรคในการปฏิบัติงานตามปกติ จากนั้นให้ผู้มาติดต่อกับผู้ติดตามรอการตรวจสอบ ณ ที่พักหรือที่รับรอง ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยสถานที่หรือยามรักษาการณ์ควรกำกับดูแลการจอดยานพาหนะให้เรียบร้อยตามที่จัดไว้

๒) การตรวจค้นยานพาหนะของบุคคลภายนอกหรือยานพาหนะที่นำวัสดุสิ่งของเข้ามาในส่วนหรือหน่วยราชการ ให้ยามรักษาการณ์ปฏิบัติตามคำสั่งของหัวหน้าหน่วยงานของรัฐตามความจำเป็นและความเหมาะสมของสถานการณ์

๓) ภายหลังจากผู้มาติดต่อกับผู้ติดตามผ่านการตรวจสอบ ณ ที่พักหรือที่รับรอง เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยสถานที่ หรือยามรักษาการณ์อาจจำแนกบุคคลภายนอกที่ขออนุญาตผ่านเข้าพื้นที่ที่มีการรักษาความปลอดภัยได้เป็น ๒ ประเภท คือ ผู้มาติดต่อราชการกับผู้มาติดต่อเป็นการส่วนตัว

เมื่อทราบความประสงค์ของผู้มาติดต่อแล้ว ให้ผู้มาติดต่อแจ้งชื่อ ตำบลที่อยู่ สถานที่ทำงานหรือหน่วยต้นสังกัด ตลอดจนความประสงค์ในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยสถานที่ หรือยามรักษาการณ์ เพื่อแจ้งให้ผู้รับการติดต่อทราบเพื่อขอรับอนุญาตเสียก่อน

เมื่อได้รับการอนุญาตแล้วจึงดำเนินการวิธีออกบัตรผ่านชั่วคราวให้พร้อมกับบันทึกหลักฐานการผ่านเข้าไว้

๔) หากเป็นการติดต่อเป็นการส่วนตัว ผู้รับการติดต่อควรมาพบผู้มาติดต่อด้วยตนเอง ณ ที่พักหรือที่รับรอง หรืออาจจัดเจ้าหน้าที่มารับผู้มาติดต่อหรือเยี่ยมจากยามรักษาการณ์เพื่อนำเข้าพบผู้รับการติดต่อก็ได้ ทั้งนี้ แล้วแต่หัวหน้าหน่วยงานของรัฐนั้น ๆ จะกำหนดระเบียบปฏิบัติขึ้นตามความเหมาะสม แต่ไม่ควรนำเข้าพบในห้องทำงานหรือในสถานที่ที่กำหนดให้เป็นพื้นที่หวงห้าม เมื่อเสร็จธุระแล้ว ควรส่งผู้มาติดต่อโดยเร็ว เพื่อคืนบัตรผ่านชั่วคราวและบันทึกหลักฐานการผ่านออกไว้ เพื่อป้องกันการลวงล้ำพื้นที่หวงห้ามอื่น ๆ โดยไม่จำเป็นอีกด้วย

๕) หากเป็นการติดต่อราชการ ผู้รับการติดต่อควรมีเจ้าหน้าที่มาคอยต้อนรับหรือรอต้อนรับด้วยตนเองจากบริเวณจุดประจำยามรักษาการณ์เพื่ออำนวยความสะดวกในการดำเนินการวิธีตรวจสอบและการออกบัตรผ่านชั่วคราว พร้อมทั้งลงบันทึกหลักฐานการผ่านเข้า ต่อจากนั้นจึงนำเข้าพบผู้รับการติดต่อ เมื่อเสร็จสิ้นการติดต่อราชการแล้ว ควรส่งผู้มาติดต่อราชการด้วยตนเอง หรือจะจัดเจ้าหน้าที่นำส่งแทนก็ได้ตามความเหมาะสม ก่อนผ่านออก ให้คืนบัตรผ่านชั่วคราวและบันทึกหลักฐานการผ่านออกไว้

๖) การตรวจสอบตามห้วงเวลา จัดให้มีระเบียบเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยที่จะต้องปฏิบัติตามห้วงเวลาอันควร และดำเนินการตรวจสอบซ้ำเมื่อมีเหตุการณ์ที่เห็นสมควรจะทำการตรวจสอบมาตรการการรักษาความปลอดภัยสถานที่หน่วยงานของรัฐ และรายงานผลการตรวจสอบซึ่งควรแสดงข้อขัดข้อง หรือปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติตามมาตรการรักษาความปลอดภัยสถานที่ เช่น การละเลยการปฏิบัติหน้าที่ของยามรักษาการณ์และเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยสถานที่ การชำรุดเสียหายของอุปกรณ์การรักษาความปลอดภัย การละเมิดการรักษาความปลอดภัย เป็นต้น นอกจากนี้ เมื่อได้รับรายงานแล้วผู้รับผิดชอบต้องดำเนินการสั่งการแก้ไขปัญหาและข้อขัดข้องตามที่เห็นสมควร รวมทั้งเสนอแนะหัวหน้าหน่วยงานฯ ให้พิจารณาแก้ไขปรับปรุงมาตรการและระเบียบปฏิบัติในการรักษาความปลอดภัยให้ดีขึ้น

๓.๗ **เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยสถานที่** ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่เวรรักษาความปลอดภัย นายตรวจเวรรักษาความปลอดภัย ยามรักษาการณ์ และเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ให้มีการจัดเวรรักษาความปลอดภัยของหน่วยงานประจำวัน ซึ่งเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ควบคุมการรักษาความปลอดภัย โดยจัดให้มีการดำเนินการ ดังนี้

๓.๗.๑ ระบบการรักษาการณ์ จัดให้มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย อาวุธ (ถ้ามี) เครื่องมือเครื่องใช้ พร้อมทั้งอุปกรณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ ตลอดจนมาตรฐานการและวิธีการรักษาความปลอดภัยแก่สถานที่ โดยพิจารณาให้เหมาะสมกับระดับความสำคัญของหน่วยงานของรัฐ ประกอบกับการติดตามข่าวสารความเคลื่อนไหวของฝ่ายตรงข้าม การจัดหมู่ตรวจหรือสายตรวจการกำกัดูแลและตรวจสอบการปฏิบัติของยามรักษาการณ์ทุกจุดและทุกหน้าที่ตามห้วงระยะเวลา

๓.๗.๒ จำนวนและสมรรถภาพของยามรักษาการณ์ ต้องจัดให้มีเพียงพอกับการปฏิบัติหน้าที่รักษาความปลอดภัยตามระดับความสำคัญและคุณค่าของหน่วยงานของรัฐนั้น ๆ

โดยพิจารณาถึงจุดอ่อนของอาคารสถานที่ จำนวนช่องทางเข้าออก ลักษณะของภารกิจหน้าที่ และทรัพย์สินที่ต้องพิทักษ์รักษา จำนวนผู้มาติดต่อ พื้นที่ที่มีการรักษาความปลอดภัย จำนวนยานพาหนะที่ผ่านเข้า-ออก จำนวนเจ้าหน้าที่ในหน่วยงาน และเวลาพักผ่อนของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย กรณีปัญหาการขาดแคลนกำลังพลหรือมีไม่เพียงพอ ต้องบริหารจัดการให้สามารถควบคุมพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพภายใต้ข้อจำกัดดังกล่าว รวมทั้งการประสานแผนการรักษาความปลอดภัยสถานที่ของหน่วยงานกับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องในกรณีที่ถูกบุกรุกหรือถูกโจมตีด้วยกำลัง

๓.๗.๓ จัดทำระเบียบ คำสั่งหรือข้อปฏิบัติเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยสถานที่ ที่จะต้องปฏิบัติประจำวันภายในหน่วยงานของรัฐ ทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และหน่วยงานย่อย ตามความเหมาะสม เช่น การควบคุมการเปิดสำนักงาน ซึ่งเริ่มตั้งแต่การนำกุญแจที่ฝากไว้มาเปิดห้องทำงาน การควบคุมการทำความสะอาดในพื้นที่ที่มีการรักษาความปลอดภัย การเฝ้าสำนักงานระหว่างหยุดพักกลางวัน การจัดเก็บข้อมูลข่าวสารลับ การเปิดตู้নিরภัย ตลอดจนการตรวจความเรียบร้อยก่อนปิดสำนักงาน การจัดเก็บลูกกุญแจห้องทำงาน การตรวจการปฏิบัติหน้าที่ของเวรยาม และการให้แสงสว่าง เป็นต้น

นอกจากนี้ ต้องกำหนดมาตรการการรักษาความปลอดภัยสถานที่ในกรณีพิเศษ เช่น การเปิด-ปิดสำนักงานในวันหยุดราชการหรือนอกเวลาราชการ ฯลฯ เช่นกัน

๓.๗.๔ ควรกำหนดหลักเกณฑ์ในการดำเนินการสรรหาและคัดเลือกยามรักษาการณ์ โดยยึดหลักการรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับบุคคล ซึ่งมีการตรวจสอบความไว้วางใจ นอกจากนี้ ต้องจัดให้มีการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ เช่น การป้องกันการโจรกรรม การจารกรรม และการก่อวินาศกรรม ความรู้เกี่ยวกับบริเวณสถานที่ทั้งหมด จุดสำคัญของสถานที่รวมทั้งที่ตั้งของระบบสาธารณูปโภคที่สำคัญ เช่น แผงควบคุมระบบไฟฟ้า ช่องทางการติดต่อสื่อสารในหน่วยรักษาความปลอดภัย วิธีต่อสู้ป้องกันตัวตามความเหมาะสม ระบบที่ใช้สำหรับแสดงตนซึ่งหน่วยงานกำหนดไว้ และมาตรการการรักษาความปลอดภัยสถานที่ โดยจัดให้ทดสอบสมรรถภาพขวัญกำลังใจ ระเบียบวินัยในการปฏิบัติหน้าที่ ตามห้วงเวลาที่เหมาะสม ฯลฯ

๓.๘ การป้องกันอัคคีภัย

๓.๘.๑ กำหนดวิธีตรวจสอบการป้องกันอัคคีภัยตามห้วงเวลา เช่น การตัดวงจรไฟฟ้าสำหรับอุปกรณ์ที่ใช้กระแสไฟฟ้าทุกชนิดในสำนักงาน การตรวจที่เชียบูหรีและทิ้งเศษกระดาษหลังจากเลิกงาน การตรวจสอบตามระยะเวลาที่กำหนดเพื่อเปลี่ยนสายไฟฟ้าและอุปกรณ์ไฟฟ้าในสำนักงานที่เสื่อมคุณภาพ การกำจัดหรือทำลายเอกสารและวัสดุที่อาจก่อให้เกิดอัคคีภัยโดยการเผาไหม้ตัวเองหรือเกิดปฏิกิริยาทางเคมี เช่น फिल्मภาพยนตร์ สารเคมี สารระเหยบางประเภท

๓.๘.๒ การฝึกอบรมและซักซ้อมการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ดับเพลิง เจ้าหน้าที่ขนย้ายเอกสารและวัสดุ เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย และยามรักษาการณ์ตามแผนการดับเพลิงของหน่วยงานของรัฐ รวมทั้งการตรวจเครื่องมือเครื่องใช้ สัญญาณแจ้งเพลิงไหม้และอุปกรณ์ในการดับเพลิงตามห้วงระยะเวลาเพื่อให้มั่นใจว่ามีจำนวนเพียงพอและมีสภาพพร้อมที่จะใช้การได้ทันที

๓.๘.๓ ตรวจสอบพื้นที่ล่อแหลมในหน่วยงาน เช่น สถานที่บางแห่งที่มีการใช้เชื้อเพลิง เช่น แก๊ส น้ำมัน ไอน้ำ เพื่อป้องกันการรั่วซึมอันอาจเป็นเหตุให้เกิดอัคคีภัย โดยการตรวจตราการเปิด-ปิดท่อเชื้อเพลิง ทั้งในและนอกเวลาราชการ

การปฏิบัติเมื่อเกิดอัคคีภัย

เพื่อให้การปฏิบัติเมื่อเกิดอัคคีภัยดำเนินไปด้วยความถูกต้อง รวดเร็ว ทันท่วงทีต่อเหตุการณ์ จึงควรกำหนดการปฏิบัติไว้ล่วงหน้าเป็นแผนการระงับอัคคีภัยของหน่วยงาน เพื่อให้เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานได้ทราบหน้าที่ของตน และสามารถปฏิบัติได้ทันทีเมื่อเกิดอัคคีภัยขึ้น

แผนการระงับอัคคีภัยของหน่วยงาน ควรกำหนดเรื่องสำคัญที่จะต้องปฏิบัติไว้ตามหัวข้อดังต่อไปนี้

๑) ต้องระบุหน้าที่และความมุ่งหมายในการระงับอัคคีภัยไว้อย่างชัดเจน เข้าใจได้ง่าย เช่น

- ข้อปฏิบัติในการระงับอัคคีภัยขั้นต้นและการขนย้ายสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการหรือทรัพย์สินมีค่าของทางราชการให้พ้นจากเปลวเพลิง

- การระงับหรือสกัดกั้นมิให้เปลวเพลิงลุกลามไปยังพื้นที่สำคัญอื่น ๆ จนกว่าหน่วยดับเพลิงจะมาช่วยเหลือ

- การสำรวจความเสียหายและค้นหาสาเหตุการเกิดอัคคีภัย เป็นต้น

๒) ต้องกำหนดขอบเขตและพื้นที่ปฏิบัติการในการระงับอัคคีภัยไว้เป็นสัดส่วนตามความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงาน โดยปกติจะให้เป็นแผนผังอาคารประกอบแผนการระงับอัคคีภัย การใช้แหล่งน้ำ เส้นทางขนย้ายสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการหรือทรัพย์สินมีค่าของหน่วยงาน จัดลำดับในการขนย้ายสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการหรือทรัพย์สินมีค่า บันไดหรือทางออกฉุกเฉิน เพื่ออพยพหนีไฟและเพื่อขนย้าย สถานที่สำหรับจัดเก็บสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการและทรัพย์สินมีค่าหลังการเคลื่อนย้าย การช่วยเหลือปฐมพยาบาลเบื้องต้น ฯลฯ

หากเป็นอาคารที่มีหน่วยงานของรัฐอยู่รวมกันหลายหน่วย ต้องมีแผนการระงับอัคคีภัย โดยทั่วไปของส่วนรวมกำกับอีกชั้นหนึ่ง โดยผู้อำนวยการเหตุการณ์ของส่วนรวมจะประสานการปฏิบัติของส่วนหรือหน่วยย่อย เพื่อให้เกิดการบูรณาการในการดับเพลิงและอพยพเคลื่อนย้าย รวมทั้งป้องกันความสับสนหรือกีดขวางซึ่งกันและกัน

๓) จะต้องระบุตำแหน่งและหน้าที่ผู้อำนวยการเหตุการณ์ เจ้าหน้าที่ดับเพลิงขั้นต้น เจ้าหน้าที่ขนย้าย และควบคุมสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการและทรัพย์สินมีค่าของส่วนหรือหน่วยราชการไว้อย่างชัดเจนตามจำนวนที่จำเป็น ทั้งในและนอกเวลาราชการ

โดยปกติผู้อำนวยการเหตุการณ์ในเวลาราชการมักจะเป็นหัวหน้าหน่วยงานของรัฐนั้น หรือเจ้าหน้าที่ควบคุมการรักษาความปลอดภัย สำหรับนอกเวลาราชการมักจะกำหนดให้เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่เวรรักษาความปลอดภัยประจำวัน

๔) ต้องระบุเรื่องการท่าเครื่องหมายแสดงลำดับความสำคัญและความเร่งด่วนไว้ที่ภาชนะบรรจุสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการหรือทรัพย์สินอันมีค่าของส่วนหรือหน่วยราชการเพื่อความสะดวกรวดเร็วในการขนย้าย การแสดงที่ตั้งและหมายเลขโทรศัพท์ของหน่วยดับเพลิงที่อยู่

ใกล้ที่สุด ตลอดจนช่องทางการติดต่อสื่อสาร ที่อยู่ของหัวหน้าหน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ควบคุมการ รักษาความปลอดภัย ผู้บังคับบัญชาที่เกี่ยวข้องไว้ ณ ที่ตั้งโทรศัพท์ทุกแห่งภายในหน่วยงาน เพื่อแจ้ง เหตุและ/หรือเพื่อติดต่อให้อำนาจการเหตุการณ์ในวันหยุดราชการหรือนอกเวลาราชการ การแสดงที่ เก็บเครื่องมือเครื่องใช้และอุปกรณ์ทุกชนิดในการดับเพลิงและเครื่องหมายบอกทางออกฉุกเฉินหรือ บันไดเพื่ออพยพหนีไฟหรือการขนย้ายไว้ในที่ที่เห็นได้เด่นชัด

๕) ต้องกำหนดและจำแนกขั้นตอนในการปฏิบัติไว้ตามลำดับ เช่น เมื่อเกิดเพลิงไหม้ ขึ้นทั้งในและนอกเวลาราชการ ผู้อำนวยการเหตุการณ์จะต้องสั่งการและระดมกำลังทั้งหมดเข้าทำการ ดับเพลิงในขั้นต้น พร้อมกับส่งสัญญาณแจ้งเหตุเพลิงไหม้ให้ภายในหน่วยทราบทันที

หากพิจารณาเห็นว่าเพลิงที่เกิดขึ้นจะลุกลามต่อไป ไม่สามารถจะดับได้ด้วย กำลังเจ้าหน้าที่ที่มีอยู่ ให้รีบติดต่อและ/หรือส่งสัญญาณแจ้งเหตุเพลิงไหม้ให้หน่วยดับเพลิงภายนอก ที่อยู่ใกล้ที่สุดทราบโดยเร็ว พร้อมกับแบ่งกำลังบางส่วนที่กำหนดไว้ทำการขนย้ายสิ่งที่เป็นความลับ ของทางราชการและทรัพย์สินมีค่าให้พ้นจากเพลิงไหม้ตามแผน

ต่อจากนั้นให้รีบรายงานหรือแจ้งเหตุเพลิงไหม้ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐและ ผู้บังคับบัญชาทราบตามลำดับ แล้วอำนาจการดับเพลิงและการขนย้ายต่อไปจนกว่าเพลิงจะสงบหรือ จนกว่าหน่วยดับเพลิงจะมาช่วยเหลือ

เมื่อเพลิงสงบแล้ว ถ้ามีผู้บาดเจ็บเนื่องจากเพลิงไหม้ให้นำส่งไปรับการ รักษาพยาบาลโดยด่วน พร้อมทั้งกั้นเขตบริเวณเพลิงไหม้และห้ามบุคคลผ่านเข้าพร้อมกับแจ้งเหตุให้ เจ้าหน้าที่ตำรวจท้องที่ทราบ เพื่อสอบสวนหาหลักฐานและสาเหตุการเกิดเพลิงไหม้ตามลำดับ

๖) นอกจากนี้ ในแผนระงับอัคคีภัยของส่วนหรือหน่วยราชการ จะต้องกำหนดให้มีการให้ความรู้เกี่ยวกับประเภทของไฟ การชักซ้อมและการทดสอบเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง เพื่อเสริมสร้างความชำนาญในการดับเพลิง การอพยพเคลื่อนย้ายบุคคล การขนย้ายสิ่งที่เป็น ความลับของทางราชการและทรัพย์สินมีค่าของทางราชการ รวมทั้งจัดให้มีการสาธิตวิธีช่วยเหลือ บุคคลที่ติดอยู่ในลิฟท์กรณีกระแสไฟฟ้าขัดข้องจากเหตุเพลิงไหม้และวิธีขนย้ายวัสดุจากอาคารสูง ๆ ฯลฯ

การชักซ้อมและการทดสอบจะช่วยให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับกำลังเจ้าหน้าที่และ ระยะเวลา รวมทั้งเครื่องมือเครื่องใช้และอุปกรณ์ที่จำเป็นในการระงับอัคคีภัยและการขนย้าย ปัญหา อุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นสำหรับนำมาปรับปรุงแผนการระงับอัคคีภัยของหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพ ยิ่งขึ้น

๓.๘ อุปกรณ์เกี่ยวกับมาตรการรักษาความปลอดภัย

หน่วยงานพิจารณาจัดหาอุปกรณ์เกี่ยวกับมาตรการรักษาความปลอดภัย เช่น ระบบกล้องโทรทัศน์วงจรปิด (CCTV) ระบบประตูกุญแจรหัส (Access Control) ให้เหมาะสมกับ สภาพภัยคุกคาม ความเสี่ยง บุคคล ทรัพย์สิน และสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการที่จะต้องพิทักษ์ รักษา ทั้งนี้ ให้พิจารณาถึงความคุ้มค่าของงบประมาณและประสิทธิภาพที่จะได้รับจากอุปกรณ์ ดังกล่าวประกอบกัน

หมวด ๖

การรักษาความปลอดภัยในการประชุมลับ

หัวหน้าหน่วยงานของรัฐ เจ้าของเรื่องที่จะมีการประชุมลับเป็นผู้รับผิดชอบในการประชุม และอาจมอบหมายให้บุคคลที่เหมาะสมเป็นผู้ดำเนินการแทนได้ ในการรักษาความปลอดภัยในการประชุมลับ ต้องกำหนดมาตรการขึ้นเพื่อพิทักษ์รักษาสิ่งที่เป็นความลับที่จะเกิดขึ้นจากการประชุม เช่น ข้อยุติ ข้อพิจารณา ความเห็น การอภิปราย การบรรยาย การบรรยายสรุป และเหตุการณ์ที่ปรากฏในการประชุมลับ ฯลฯ มิให้รั่วไหล หรือถูกเปิดเผยก่อนเวลา

การรักษาความปลอดภัยในการประชุมลับ เป็นการนำมาตรการการรักษาความปลอดภัย ทั้ง ๓ ส่วนเข้าไว้ด้วยกันดังนี้ คือ

๑. การรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับบุคคล จะต้องมีการตรวจสอบประวัติและพฤติกรรม การรับรองความไว้วางใจบุคคลที่จะเข้าถึง หรือเกี่ยวข้องกับการประชุมทุกคน โดยให้อยู่ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ควบคุมการรักษาความปลอดภัยในการประชุมลับ

๒. ต้องมีการรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับสถานที่ กำหนดขอบเขต/ระดับความสำคัญของพื้นที่การประชุม เช่น พื้นที่หวงห้ามเด็ดขาด และมีการตรวจสอบพื้นที่การประชุม โดยให้อยู่ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ควบคุมการรักษาความปลอดภัยในการประชุมลับ

๓. ต้องมีการรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารลับ และข้อมูลข่าวสารสำคัญที่ปรากฏในการประชุมทุกเรื่อง โดยให้อยู่ในความควบคุมของนายทะเบียนข้อมูลข่าวสารลับ และเจ้าหน้าที่ควบคุมการรักษาความปลอดภัยการประชุมลับ ทั้งนี้ หลักการปฏิบัติอ้างอิงตามระเบียบว่าด้วยการรักษาความลับของทางราชการ พ.ศ.๒๕๔๔ รวมทั้งการกำหนดมาตรการในการรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับระบบเครือข่ายสารสนเทศ เช่น โทรศัพท์เคลื่อนที่ คอมพิวเตอร์แบบพกพา

ความรับผิดชอบในการประชุมลับ

ผู้ที่ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ดำเนินการในการจัดประชุมลับ ถ้าเป็นการจัดประชุมร่วมกันระหว่าง ๒ หน่วยงาน ให้ตกลงกันว่าหน่วยงานใดจะเป็นผู้จัดการการรักษาความปลอดภัยในการประชุมลับ ซึ่งอาจจะเป็นหน่วยงานเจ้าของเรื่อง หรือหน่วยงานที่เป็นเจ้าของสถานที่ก็ได้

ผู้ที่ได้รับมอบหมายในการจัดประชุมต้องดำเนินการ ดังต่อไปนี้

๑. แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ควบคุมการรักษาความปลอดภัยในการประชุมลับ เพื่อควบคุมดูแลการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยสำหรับการประชุมดังกล่าว

๒. แต่งตั้งนายทะเบียนข้อมูลข่าวสารลับในการประชุมลับ เพื่อควบคุมข้อมูลข่าวสารลับภายในห้องประชุม

ข้อพิจารณาการรักษาความปลอดภัย

๑. กำหนดพื้นที่ที่มีการรักษาความปลอดภัย

กำหนดพื้นที่ควบคุมที่จะใช้ในการประชุมลับ แสดงแนวเขตหวงห้ามติดป้ายให้ชัดเจน รวมถึงพื้นที่ (ห้อง) ของผู้เข้าร่วมประชุมและสถานที่จัดเก็บสิ่งที่เป็นความลับ จัดวางมาตรการการรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับสถานที่ไว้ล่วงหน้าก่อนประชุม ๒๔ ชั่วโมง มาตรการจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับระดับความสำคัญของการประชุม

กรณีต้องใช้อาคารร่วมกัน การกำหนดมาตรการการรักษาความปลอดภัย ควรให้ครอบคลุมไปถึงชั้นที่เหนือขึ้นไป ๑ ชั้น และใต้ลงมา ๑ ชั้น เป็นอย่างน้อย รวมทั้งอาณาบริเวณโดยรอบทุกด้าน

เมื่อได้กำหนดพื้นที่และมาตรการการรักษาความปลอดภัยขึ้นแล้ว เจ้าหน้าที่ที่มีความจำเป็นจะต้องเข้าไปในห้องประชุมก่อนเวลาการประชุม ผู้ผ่านเข้าไปได้ต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยและมีบัตรผ่านหรือบัตรแสดงตนด้วย

๒. การดำเนินการรักษาความปลอดภัย

บัตรผ่านหรือบัตรแสดงตนสำหรับใช้ในการควบคุมบุคคลที่จะผ่านเข้าไปในพื้นที่ที่มีการรักษาความปลอดภัย เพื่อให้เกิดความชัดเจนของผู้เข้าร่วมประชุม และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ควรจัดทำบัตรผ่านหรือบัตรแสดงตนอย่างน้อย ๓ แบบ ดังนี้

แบบ ๑ สำหรับผู้เข้าร่วมประชุม โดยเฉพาะบุคคลที่จะต้องอยู่ในห้องประชุมในระหว่างหรือตลอดห้วงเวลาที่มีการประชุม เช่น ผู้เข้าประชุม ผู้มีหน้าที่ชี้แจง ผู้เข้าฟังการประชุม เจ้าหน้าที่บันทึกเสียงการประชุม และผู้จัดรายการประชุม เป็นต้น

แบบ ๒ สำหรับเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยในการประชุม

แบบ ๓ สำหรับเจ้าหน้าที่เทคนิค เจ้าหน้าที่บริการและทำความสะอาด ช่างเทคนิค ตลอดจนเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการสนับสนุนที่เกี่ยวข้องใกล้ชิดกับการประชุม

สำหรับผู้เข้าถึงการประชุมและอยู่ในพื้นที่ที่มีการรักษาความปลอดภัย แต่ไม่ได้ร่วมในการประชุม เช่น เจ้าหน้าที่พิมพ์เอกสารลับเกี่ยวกับการประชุม เจ้าหน้าที่บันทึกเสียง เป็นต้น จะใช้บัตรดังกล่าวแบบใดแบบหนึ่งหรือกำหนดแบบบัตรเป็นพิเศษมากกว่าสามแบบที่กล่าวมาข้างต้นขึ้นก็ได้ แต่จะต้องกำหนดหรือแสดงสิทธิการเข้าถึงพื้นที่ต่าง ๆ ของบัตรดังกล่าวไว้ให้ชัดเจนด้วย เพื่อป้องกันการใช้สิทธิโดยไม่ถูกต้อง

บัตรผ่านหรือบัตรแสดงตนแต่ละแบบจะต้องมีลักษณะแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด และมีรูปถ่าย ลายมือชื่อ หรือสิ่งพิสูจน์ทราบอื่น ๆ เช่น คำนำหน้านาม ชื่อ สกุล ความสูง น้ำหนัก ตำแหน่ง เป็นต้น เพื่อให้สามารถพิสูจน์ทราบตัวบุคคลได้ทันที และให้กลัดติดที่หน้าอกเสื้อหรือที่กระเป๋าสีหรือติดสายคล้องคอ เพื่อให้เห็นได้เด่นชัดตลอดเวลาที่อยู่ในพื้นที่

การตรวจทางเทคนิค

หมายถึง การตรวจสอบการรักษาความปลอดภัยโดยใช้ประสาทสัมผัสและเครื่องมือเทคนิค เช่น เครื่องมือตรวจสอบการดักฟัง เครื่องมือตรวจสอบการลวงล้ำ เครื่องมือตรวจสอบการก่อวินาศกรรม เป็นต้น เมื่อได้กำหนดพื้นที่ที่มีการรักษาความปลอดภัยขึ้นแล้ว เจ้าหน้าที่ควบคุมการรักษาความปลอดภัยในการประชุมลับจะต้องดำเนินการตรวจสอบทางเทคนิคให้ทั่วบริเวณ การดำเนินการดังกล่าวต้องใช้เจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ๆ โดยเฉพาะ แต่ถ้าหากการประชุมลับนั้นมีความสำคัญมาก อาจขอรับการสนับสนุนจากองค์การรักษาความปลอดภัยให้มาดำเนินการได้ เมื่อองค์การรักษาความปลอดภัยตรวจสอบแล้วให้ส่งมอบความรับผิดชอบพื้นที่นั้นแก่เจ้าหน้าที่ควบคุมการรักษาความปลอดภัยหรือผู้แทนเป็นลายลักษณ์อักษร การตรวจสอบทางเทคนิคดังกล่าวก็เพื่อเป็นหลักประกันว่า

๑. บุคคลภายนอกห้องประชุมซึ่งไม่มีอำนาจหน้าที่เข้าถึงการประชุมลับจะไม่สามารถได้ยินเรื่องราวระหว่างดำเนินการประชุมหรือได้เห็นความเป็นไปในห้องประชุม

๒. ต้องไม่มีเครื่องมือที่ใช้เพื่อการจารกรรม ก่อวินาศกรรม และ/หรือเอกสารหรือสิ่งที่ใช้เพื่อการก่อวินาศกรรม บ่อนทำลาย อยู่ในสถานที่ประชุมและพื้นที่ที่มีการรักษาความปลอดภัย

ในกรณีจำเป็น อาจให้มีการตรวจทางเทคนิคต่อบรรดาวัสดุ หีบห่อ กระเป๋า หรือสิ่งอื่น ๆ ที่จะนำเข้ามาในห้องประชุมและในบริเวณพื้นที่ที่มีการรักษาความปลอดภัย และในระหว่างที่การประชุมกำลังดำเนินอยู่ อาจจัดให้มีการเฝ้าตรวจทางอิเล็กทรอนิกส์ และ/หรือเฝ้าตรวจการติดต่อสื่อสารทางสาย ทั้งนี้ เพื่อเพิ่มการตรวจทางเทคนิคอีกชั้นหนึ่ง

การจัดระเบียบภายในห้องประชุม

๑. จัดให้มีการควบคุมบริเวณช่องทางเข้า-ออกห้องประชุมอย่างเคร่งครัด เพื่อเป็นหลักประกันว่า

๑.๑ ผู้ที่จะผ่านเข้าไปได้ต้องมีบัตรผ่านหรือบัตรแสดงตนตามที่กำหนดไว้

๑.๒ ในกรณีที่อนุญาตให้บุคคลอื่น เช่น ผู้สื่อข่าว ช่างภาพ หรือสื่อมวลชน เป็นต้น เข้าไปในห้องประชุม ที่ทำการของผู้เข้าประชุม หรือสถานที่ที่ใช้เก็บสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการ จะต้องจัดทำบัตรแสดงตนพิเศษเฉพาะกรณีขึ้นสำหรับให้บุคคลเหล่านั้นใช้แสดงตัวโดยกีดกั้นที่หน้าอกเสื้อหรือที่กระเป๋าเสื้อหรือติดสายคล้องคอให้เห็นอย่างชัดเจนตลอดเวลาที่อยู่ในพื้นที่

๑.๓ ก่อนเริ่มการประชุมลับต้องดำเนินการดังนี้

๑) ให้ผู้สื่อข่าว ช่างภาพ หรือสื่อมวลชน ออกไปนอกพื้นที่ที่มีการรักษาความปลอดภัย หรือจัดให้อยู่ในขอบเขตที่อยู่ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ควบคุมการรักษาความปลอดภัย

๒) ก่อนออกจากพื้นที่ที่มีการรักษาความปลอดภัย ให้เก็บบัตรแสดงตนที่ได้แจกจ่ายให้

๓) ถ้ามีความจำเป็นก็ให้มีการตรวจทางเทคนิคก่อนการประชุมลับอีกครั้งหนึ่ง เพื่อเป็นหลักประกันว่าห้องประชุมนั้นอยู่ในสภาพที่ปลอดภัยอย่างแท้จริง

๑.๔ หลังจากเลิกประชุมลับแต่ละครั้ง ต้องตรวจห้องประชุมอย่างละเอียดถี่ถ้วน เพื่อเป็นหลักประกันว่าไม่มีสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการ หรือสิ่งอื่น ๆ ที่ผู้เข้าประชุมหรือเจ้าหน้าที่นำมาใช้ในการประชุม ตลอดจนวัสดุอื่น ๆ ซึ่งอาจเปิดเผยให้ทราบถึงที่เป็นความลับของทางราชการที่ปรากฏในการประชุม เช่น ข้อยุติ ข้อพิจารณา ความเห็น ข้ออภิปราย บรรยากาศในการประชุม เป็นต้น หลงเหลืออยู่ ถ้าตรวจพบและเป็นสิ่งที่ไม่ใช้ในราชการ ให้จัดการทำลาย ถ้าเป็นสิ่งที่ต้องใช้ในราชการ หรือลืมนำไปทิ้งก็ให้ดำเนินการให้ถูกต้องตามระเบียบฯ ต่อไป

๒. ห้ามนำเครื่องมือสื่อสาร เครื่องถ่ายภาพ และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการบันทึก จัดเก็บ และ/หรือส่งภาพหรือข้อความ ตลอดจนอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เข้าไปในห้องประชุม เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากผู้จัดการประชุมเป็นลายลักษณ์อักษร เพราะเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้สามารถใช้ในการจารกรรม การก่อวินาศกรรม และการบ่อนทำลายได้ จึงจำเป็นต้องกวดขันการนำเครื่องมือเหล่านี้เข้าไปในห้องประชุมเป็นพิเศษ

ถ้ามีความจำเป็นจะต้องจัดที่ทำการ ที่พักรอให้แก่ผู้เข้าประชุม ให้ผู้จัดการประชุมจัดขึ้นในพื้นที่ที่มีการรักษาความปลอดภัย ถ้าจัดนอกเขตพื้นที่ดังกล่าว จะต้องจัดวางมาตรการการรักษาความปลอดภัยให้ด้วย

๓. การประสานงานการรักษาความปลอดภัย

หากผู้เข้าประชุมแต่ละฝ่ายเห็นว่า จำเป็นต้องวางมาตรการการรักษาความปลอดภัยเพื่อใช้เฉพาะฝ่ายตนขึ้น มาตรการที่กำหนดขึ้นนั้นก็ต้องสอดคล้องกับระเบียบการรักษาความปลอดภัยในการประชุมลับของส่วนรวมด้วย และให้เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยของแต่ละฝ่ายประสานงานในเรื่องของการรักษาความปลอดภัยกับเจ้าหน้าที่ควบคุมการรักษาความปลอดภัยในการประชุมลับนั้น

๔. ผู้มาติดต่อ

เพื่อให้การควบคุมบุคคลที่มาติดต่อกับผู้เข้าประชุมเป็นไปโดยเรียบร้อยและรัดกุม ผู้จัดการประชุมต้องกำหนดให้มีการควบคุมบุคคลและยานพาหนะในเรื่องต่าง ๆ (ระเบียบฯ ข้อ ๓๗ (๕) (๖) และ ๔๕ (๒) ไว้ด้วย) เช่น

- ๔.๑ จัดที่พักสำหรับผู้มาติดต่อและที่จอดยานพาหนะไว้เป็นสัดส่วน
- ๔.๒ จัดให้มีบัตรผ่านหรือบัตรแสดงตน
- ๔.๓ จัดให้มีการบันทึกหลักฐานสำหรับผู้มาติดต่อ

ฯลฯ

การติดต่อต้องให้ผู้เข้าประชุมมาพบผู้มาติดต่อ ณ ที่พักตามที่พักสำหรับผู้มาติดต่อเท่านั้น ไม่สมควรให้เข้าไปพักรอในห้องพักรอของผู้เข้าร่วมประชุม

๕. การแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน

ถ้าจะต้องมีการแถลงข่าวเกี่ยวกับการประชุมลับต่อสื่อมวลชน ผู้จัดการประชุมควรดำเนินการ ดังนี้

๕.๑ จัดสถานที่สำหรับแถลงข่าวขึ้นโดยเฉพาะ และควรอยู่นอกพื้นที่ที่มีการรักษาความปลอดภัย

๕.๒ ควบคุมการแถลงข่าวให้เป็นไปโดยเหมาะสม ผู้แถลงข่าวต้องได้รับการแต่งตั้ง และเรื่องที่จะแถลงต้องได้รับอนุมัติจากที่ประชุมเสียก่อน ในกรณีมีผู้แถลงข่าวหลายคน แต่ละคน จะต้องแถลงเฉพาะเรื่องที่ตนได้รับอนุมัติเท่านั้น

๖. การบรรยายหรือการบรรยายสรุปเรื่องที่เป็นความลับ

หัวหน้าหน่วยงานของรัฐต้องดำเนินการตามมาตรการการรักษาความปลอดภัย ดังนี้

๖.๑ กำหนดชั้นความลับของการบรรยาย โดยถือเอาชั้นความลับที่สูงสุดในเนื้อหาของคำบรรยายหรือเอกสาร หรืออุปกรณ์ประกอบการบรรยาย เป็นชั้นความลับของการบรรยาย

๖.๒ เมื่อเริ่มการบรรยายและสิ้นสุดการบรรยาย ผู้บรรยายจะต้องแจ้งชั้นความลับของเรื่องที่บรรยายให้ผู้ฟังทราบ และย้าให้ดำเนินการรักษาความปลอดภัยต่อสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการที่ได้ทราบจากการบรรยายตามชั้นความลับที่กำหนด

นอกจากนั้น ควรแสดงชั้นความลับด้วยตัวอักษรขนาดโตพอที่จะเห็นได้ชัดในระยะไกล ติดไว้ที่แท่นบรรยายหรือที่ที่เห็นว่าเหมาะสม

๖.๓ ผู้ที่จะเข้าฟังการบรรยายต้องได้รับความไว้วางใจอย่างน้อยเท่ากับชั้นความลับของเรื่องที่บรรยาย และเป็นผู้มีสิทธิหรือได้รับอนุญาตให้เข้าฟังการบรรยายนั้นได้

๖.๔ ต้องจัดวางมาตรการการรักษาความปลอดภัยในการบรรยายหรือการบรรยายสรุปเช่นเดียวกับการรักษาความปลอดภัยในการประชุมลับด้วย

หมวด ๗

การละเมิดการรักษาความปลอดภัย

การปฏิบัติเมื่อเกิดการละเมิดการรักษาความปลอดภัย

“การละเมิดการรักษาความปลอดภัย คือ การกระทำใด ๆ จะโดยเจตนาหรือไม่ก็ตามที่ฝ่าฝืนหรือละเลยไม่ปฏิบัติตามมาตรการการรักษาความปลอดภัยที่กำหนดไว้”

มาตรการการรักษาความปลอดภัยนั้น ถึงแม้ว่าจะได้กำหนดไว้อย่างรัดกุมและเข้มงวดกวดขันเพียงใดก็ตาม การละเมิดการรักษาความปลอดภัยก็อาจเกิดขึ้นได้ สาเหตุเกิดจากการดำเนินการของฝ่ายตรงข้ามและบุคคลภายนอก หรือจากความบกพร่องของเจ้าหน้าที่ ทั้งโดยเจตนาหรือไม่ก็ตาม อันจะนำมาซึ่งความเสียหายต่อหน่วยงานของรัฐ บุคคล ทรัพย์สิน และสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการ ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องกำหนดวิธีการปฏิบัติเพื่อป้องกันหรือเมื่อเกิดมีการละเมิดการรักษาความปลอดภัยขึ้น

สาเหตุแห่งการละเมิดการรักษาความปลอดภัย

การละเมิดการรักษาความปลอดภัยเกิดขึ้นจากสาเหตุสำคัญ ๒ ประการ คือ

๑. การขาดจิตสำนึกและการขาดวินัยในการรักษาความปลอดภัยโดยเจตนาหรือไม่เจตนา อันได้แก่ ความประมาทเลินเล่อ ความไม่สุขุมรอบคอบ ความเกียจคร้านและย่อหย่อนต่อหน้าที่

ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ความเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว ฯลฯ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นจุดอ่อนและความบกพร่องของเจ้าหน้าที่ภายในหน่วยงานของรัฐ

๒. การจารกรรมหรือการก่อวินาศกรรมของฝ่ายตรงข้าม ซึ่งอาจเป็นบุคคลภายนอกหรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐที่ตกเป็นเครื่องมือของฝ่ายตรงข้ามด้วยเหตุใดก็ตาม

การปฏิบัติเมื่อปรากฏการละเมิดการรักษาความปลอดภัย

หากปรากฏมีการละเมิดการรักษาความปลอดภัยเกิดขึ้น ไม่ว่าจะภายในหรือภายนอกหน่วยงานของรัฐ ให้ปฏิบัติดังนี้

๑. ผู้พบเห็นหรือทราบว่ามี การละเมิดการรักษาความปลอดภัย หรือสงสัยว่าจะมีการละเมิดการรักษาความปลอดภัยเกิดขึ้น จะต้องดำเนินการดังนี้

๑.๑ ถ้าการละเมิดการรักษาความปลอดภัยเกิดขึ้นภายในหน่วยงานของตน รีบลดความเสียหายเบื้องต้นให้เหลือน้อยที่สุด และรายงานให้ผู้บังคับบัญชาหรือเจ้าหน้าที่ควบคุมการรักษาความปลอดภัยหรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบทราบโดยเร็วที่สุด เพื่อป้องกันมิให้เกิดการละเมิดซ้ำขึ้นอีก

๑.๒ ถ้าการรักษาความปลอดภัยของส่วนราชการอื่นถูกละเมิด ต้องรีบรายงานผู้บังคับบัญชาของตนหรือองค์การรักษาความปลอดภัยเพื่อแจ้งให้หน่วยงานของรัฐที่ถูกละเมิดนั้นทราบโดยเร็วที่สุด

๒. เจ้าหน้าที่ควบคุมการรักษาความปลอดภัยหรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบของหน่วยงานของรัฐที่เกิดการละเมิดการรักษาความปลอดภัยจะต้องรีบดำเนินการดังนี้

๒.๑ สืบสวนและตรวจสอบความเสียหายอันเกิดจากการละเมิดการรักษาความปลอดภัย

๒.๒ ดำเนินการลดความเสียหายให้เหลือน้อยที่สุด

๒.๓ สืบสวน ตรวจสอบ และค้นหาสาเหตุแห่งการละเมิดการรักษาความปลอดภัย ตลอดจนจุดอ่อนและข้อบกพร่องต่าง ๆ

๒.๔ รายงานรายละเอียดเกี่ยวกับการละเมิดการรักษาความปลอดภัยให้ผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นทราบโดยเร็ว ถ้าการละเมิดการรักษาความปลอดภัยนั้นมีข้อมูลข่าวสารลับสูญหาย ให้แจ้งนายทะเบียนข้อมูลข่าวสารลับ เพื่อบันทึกการสูญหายของข้อมูลข่าวสารลับในทะเบียนควบคุมข้อมูลข่าวสารลับ (ทขล.๓) ตามระเบียบว่าด้วยการรักษาความลับของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๔๔

๒.๕ แก้ไขมาตรการการรักษาความปลอดภัยให้รัดกุมยิ่งขึ้น เพื่อป้องกันมิให้เกิดการละเมิดการรักษาความปลอดภัยขึ้นอีก

๒.๖ หากปรากฏหลักฐานหรือสงสัยว่าถูกจารกรรมหรือถูกก่อวินาศกรรม ให้รายงานขออนุมัติผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป เช่น การตั้งคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง หรือคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริง หรือคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริง หรือแจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือขอคำแนะนำจากองค์การรักษาความปลอดภัย เป็นต้น

๓. เมื่อได้ดำเนินการตามข้อ ๒ แล้ว ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐ ดำเนินการดังต่อไปนี้
- ๓.๑ แจ้งให้หน่วยงานของรัฐซึ่งเป็นเจ้าของเรื่องเดิมหรือเจ้าของสถานที่หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับทราบทันที
  - ๓.๒ สอบสวนเพื่อให้ทราบว่าผู้ใดเป็นผู้ละเมิดและผู้ใดเป็นผู้รับผิดชอบต่อการละเมิดนั้น
  - ๓.๓ พิจารณาแก้ไขข้อบกพร่องและป้องกันมิให้เหตุการณ์เช่นนั้นเกิดขึ้นซ้ำอีก
  - ๓.๔ พิจารณาดำเนินการลงโทษตามกฎหมายต่อผู้ละเมิดมาตรการการรักษาความปลอดภัย หรือผู้จะละเมิด และผู้รับผิดชอบต่อการละเมิดนั้น

๔. ให้หน่วยงานของรัฐซึ่งเป็นเจ้าของเรื่องเดิมหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการดังต่อไปนี้

- ๔.๑ พิจารณาว่าสมควรลดหรือยกเลิกชั้นความลับของสิ่งที่มีความลับของทางราชการนั้นหรือไม่
- ๔.๒ ขจัดความเสียหายอันเกิดจากการละเมิดมาตรการรักษาความปลอดภัยที่จะมีต่อความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งรัฐ ในการนี้ อาจต้องเปลี่ยนแปลงนโยบายแผนงาน พร้อมทั้งปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องตามความเห็นสมควร

ความรับผิดชอบของผู้บังคับบัญชา

หัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่มีการละเมิดการรักษาความปลอดภัยเกิดขึ้น ต้องดำเนินการดังนี้

๑. สอบสวนหาตัวผู้ละเมิดและผู้รับผิดชอบต่อการละเมิดนั้น ซึ่งอาจเป็นผู้ครอบครองสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการ ผู้มีหน้าที่ดูแลรักษาสถานที่หรือผู้มีหน้าที่ให้ความปลอดภัยแก่บุคคล ฯลฯ การดำเนินการโดยแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นทำการสอบสวนถ้าเห็นสมควร และควรจะได้ดำเนินการสืบสวนโดยทางลับประกอบอีกทางหนึ่งด้วย
๒. พิจารณาแก้ไขข้อบกพร่อง ปรับปรุงมาตรการรักษาความปลอดภัยให้รัดกุมและเหมาะสมยิ่งขึ้น และป้องกันมิให้เกิดการละเมิดการรักษาความปลอดภัยซ้ำขึ้นอีก
๓. พิจารณาลงโทษบุคคลผู้ละเมิดการรักษาความปลอดภัย และ/หรือผู้รับผิดชอบการรักษาความปลอดภัยซึ่งบกพร่องต่อหน้าที่ โดยอาศัยข้อเท็จจริงจากผลการสืบสวนและสอบสวนเป็นแนวทางในการพิจารณา
๔. ถ้าปัจจัยที่เป็นต้นเหตุแห่งการละเมิดการรักษาความปลอดภัยเป็นของหน่วยงานของรัฐหน่วยอื่น จะต้องแจ้งเรื่องการละเมิดการรักษาความปลอดภัยที่เกิดขึ้นให้แก่ส่วนราชการเจ้าของเรื่องเดิม และ/หรือเจ้าของสถานที่หรือผู้เกี่ยวข้องทราบทันที

ความรับผิดชอบของเจ้าของเรื่องเดิมหรือผู้เกี่ยวข้อง

เมื่อเจ้าของเรื่องเดิมหรือผู้เกี่ยวข้องได้รับแจ้งว่ามีการละเมิดการรักษาความปลอดภัยเกิดขึ้น ต้องดำเนินการดังนี้

๑. พิจารณาว่า การละเมิดได้ทำให้ความสำคัญของสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่ สมควรที่จะลดชั้นหรือยกเลิกชั้นความลับของสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการนั้นหรือไม่ อย่างไร

ตัวอย่างเช่น ลืมปิดตู้เก็บข้อมูลข่าวสารลับ แต่จากการตรวจสอบมั่นใจว่าข้อมูลข่าวสารลับยังไม่รั่วไหล ก็ยังไม่จำเป็นต้องลดชั้นหรือยกเลิกชั้นความลับของเอกสารนั้น

๒. ขจัดความเสียหายอันเกิดจากการละเมิดที่จะมีขึ้นต่อหน่วยงานของรัฐของตน หรือหน่วยงานของรัฐหน่วยอื่น ในการนี้อาจต้องเปลี่ยนนโยบาย เปลี่ยนแผน พร้อมทั้งปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย
